

Ch

M.O.

mededelingen opbouwwerk

JUNI '84
3e jrg., nummer 22
verschijnt tenminste
tienmaal per jaar

in dit nummer

In dit nummer vindt u o.m.:

- ** Het ontwikkelen van bewonersplannen voor de stadsvernieuwing komt 'kwaliteit van het bestuur' ten goede pag. 9
- ** Wetgeving en rechtspraak: nieuwe rubriek in M.O. Ditmaal: een wettelijke basis voor de inspraak pag. 10
- ** Bodemverontreiniging: word je niet ziek, dan word je er wel gek van. Verslag van een studiedag door Moniek Mol pag. 18
- ** Het fenomeen computer is geïntroduceerd op de part-time opleiding opbouwwerk in Den Haag, Fred Visser over mogelijkheden en beperkingen pag. 20
- ** Meer over de computer als hulpmiddel in het welzijnswerk op pag. 15 en 24
- ** Verpleging en verzorging in de wijk. Hans Brugman over het zorghuis als tegenwicht voor de uit de hand gelopen gezondheidszorg pag. 25
- ** Een week uit het leven van een bijstandsmoeder pag. 33

- *Stadsvernieuwing hebben wij geleerd van die lastige opbouwwerkers (3)
 *Decentralisatie volkshuisvesting (4) *Korporaties en decentralisatie (4)
 *Onderhoud en beheer - valt er wat te organiseren tussen korporaties en bewonersorganisaties? (5) *Exploitatieproblemen van na-oorlogse woningen (7) *Bewonersplannen stadsvernieuwing (9) *Wetgeving en rechtspraak, nieuwe rubriek in M.O. (10) *Een wettelijke basis voor de inspraak (10) *Woonlastenakties, hoe doe je dat? (13)
 *Tot 13,5% Velsense huishoudens verkeren in financiële problemen (13)
 *Studiedagen voor vrouwen over 'macht' (14) *Trainingen management en teamontwikkeling (14) *Werken in koöperatie (14) *Kursus werken met micro-computer (15) *Belangenbehartiging en scholing (16)
 *Nieuwe delen in WONN-serie 'Werk' (16) *Gifproject (17)
 *Geen baan, film over vrijwilligerswerk (17) *Bodemverontreiniging, word je niet ziek, dan word je er wel gek van (18) *Kursus micro-computers en opbouwwerk (20) *Werkloosheid in oude stadswijken (22) *Meerheid/minderheden /22) *Loonvormende werkprojecten (23)
 *Informatie-automatiseringsproject van start (24) *Zorghuis centraal op dag van de verpleging (25) *Bewoners-subsidies stadsvernieuwing (31)
 *Wijziging besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-kultureel werk (31) *Een week uit het leven van een bijstandsmoeder (33)

Oud-Stadsvernieuwingswethouder drs. J.G. van der Ploeg:

STADSVERNIEUWING HEBBEN WIJ GELEERD VAN DIE LASTIGE OPBOUWWERKERS

Op de presentatie-bijeenkomst van het "Forum voor stedelijke vernieuwing" deed Drs. J.G. van der Ploeg, Oud-stadsvernieuwingswethouder van Rotterdam, 1e Kamerlid voor de PvdA, en tevens voorzitter van voormeld Forum de uitspraak dat "wij" (in Rotterdam) nog zelden zoveel geleerd hebben wat betreft de stadsvernieuwing als van die lastige opbouwwerkers; het is een taak van de overheid in het licht van de democratie om je oppositie te betalen.

Een - mag toch ook wel eens - stimulerend geluid; niet gebracht voor een zaal vol zachte sektor-werkers, maar in een gezelschap van zo'n 175 wethouders, burgemeesters, ambtenaren en Bouw-know-hower's.

Van opbouwwerk-zijde waren welgeteld een tweetal mensen present; iets wat vroeger bij dergelijke gelegenheden wel eens anders is geweest.

De Stichting Forum voor stedelijke vernieuwing is momenteel - met een experimenteel VROM-subsidie - ondergebracht bij de VNG en wil in wisselende verbanden allerlei stadsvernieuwings-issues aan de orde stellen, een informatie-stroom m.n. richting gemeenten ontwikkelen; en last but not least de publieke en politieke opinie-bel inzake stedelijke vernieuwing blijven luiden.

Opmerkelijk op deze presentatie-dag was o.m. dat alle aanwezigen - van links tot rechts - veel lof hadden voor Staatssecretaris Brokx; m.n. voor de wijze waarop deze zich aan de wurg-greep van O. Ruding weet te ontworstelen. De stemming onder de bestuurders was dan ook zo'n beetje: wij moeten "onze man" op alle mogelijke manieren ondersteunen.

Uiteraard was er kritiek op de nieuwe wetgeving, m.n. op de "versleuteling" van de voor stadsvernieuwing beschikbare gelden: de niet-erkenning van de autonomie der kleine gemeenten (krijgen geen rechtstreeks geld maar via provincie-fonds) én de door hen zo ervaren "onder-bedeling" in vergelijking met de grote gemeenten springen er dan uit.

Drs. Van Wijk van het RIGO (Research Instituut Gebouwde Omgeving) noemde náást dat probleem nog een tweetal andere, t.w.: de afstemming van de gemeentelijke organisatie op de nieuwe regelingen én de verhouding wonen en werken.

Interessant was zijn visie op de problematiek "wonen en werken": hij trok qua aanpak een analogie met de stadsvernieuwings-aanpak in de 60/70er jaren. En als suggestie gaf hij de mogelijkheid om bedrijfshuisvestings-structuren én sociaal-culturele structuren onder het beheer van coöperatieve beheersvormen te brengen. Hij verwachtte dat daardoor o.m. een professioneler draagvlak gecreëerd zou kunnen worden.

Burgemeester Apotheker (van Muntendam, vroeger nog medewerker aan de Proeftuin-onderzoeken stadsvernieuwing) maakte nog een interessant onderscheid tussen profit- en non-profit-privatisering. Bij profit-privatisering zijn investeringen door het bedrijfsleven aan de orde; bij non-profit-privatisering (zelf-bouw- en werk-)investeringen door bewoners.

De doorzettende decentralisatie in de stadsvernieuwing en volkshuisvesting schept voor het opbouwwerk interessante nieuwe gezichtspunten.

H. Weijnen/H. Pasker

Stichting Forum voor Stedelijke
Vernieuwing, Drs. T. de Boer,
p.a. VNG, Postbus 30435,
2500 GK Den Haag, Tel. 070 624721.

DECENTRALISATIE VOLKSHUISVESTING

De decentralisatie van de volkshuisvesting heeft als oogmerk een bijdrage te leveren aan de doelmatigheid van het volkshuisvestingsbeleid. Bijkomende motieven zijn een vereenvoudiging van subsidieregels, en betere planning en programmering en een evenwichtiger verdeling van bevoegdheden over de verschillende overheden.

De decentralisatie heeft voornamelijk betrekking op de vaststelling en planning van nieuwbouwplannen.

In een twintigtal proefgemeenten wordt druk geëxperimenteerd met het nieuwere plannings- en programmeringssysteem en het daaraan gekoppelde normkostensysteem. Op basis van door gemeenten aangegeven behoeften en plannen worden binnen door het Rijk geformuleerde randvoorwaarden voor de kosten, middelen toegekend voor vastgestelde aantallen typen woningen (kontingenten). En dat voor een aantal jaren.

Uit een drietal onderzoeken valt te konkluderen dat er nogal wat schort aan de decentralisatie. In een studie naar de bestuurlijke aspecten van de decentralisatie komt duidelijk naar voren dat in de huidige opzet sprake is van elkaar tegenwerkende centraliserende en decentraliserende tendensen. De gemeenten krijgen de indruk dat het geven van nauwkeurige informatie van invloed is op het kontingent nieuwbouwwoningen dat ze mogen bouwen, het Rijk verdeelt nog steeds naar eigen goeddunken. M.a.w. de door gemeenten geleverde informatie is nauwelijks van invloed op de vaststelling van het kontingent.

Een studie naar de taakstellende effecten van de zgn. budgetafspraken laat zien dat gemiddeld genomen woningen gebouwd onder het decentralisatieregime zo'n 2000 gulden duurder zijn. De budgetafspraken hebben dus geen sturende invloed.

Al met al een zeer flinke oogst aan kritiek, maar de staatssecretaris lijkt vastbesloten vooralsnog aan de huidige opzet vast te houden. Brokx is van mening dat het verzet tegen de huidige opzet eerder voortvloeit uit de 'angst van de bevoegdheden' die gemeenten krijgen, dan dat er sprake is van kritiek op de ondoorzichtigheid en het fiktieve karakter van de decentralisatieopzet. "De gemeenten hebben het nu maar makkelijk als ze niets te zeggen hebben. Die kunnen nu allerlei moties voor meer geld naar Den Haag sturen. Maar als ze werkelijk het geld krijgen en keuzen moeten maken die in de gemeenteraad verantwoord moeten worden, dat is iets heel anders dan je achter Den Haag verschuilen."

Over het feit dat woonconsumenten en korporaties niet of nauwelijks meeprofiteren van de decentralisatie wordt op het ministerie achteloos heen gestapt. Dat is een zaak van de gemeenten vindt men, die moeten betrokkenheid van dergelijke instanties in de besluitvorming maar uitwerken.

KORPORATIES EN DE DECENTRALISATIE

De decentralisatie van de volkshuisvesting mag zich vooral van de korporatie-zijde in een opmerkelijke belangstelling verheugen.

Titels van studie-bijeenkomsten als : "Vormt de decentralisatie van de volkshuisvesting een bedreiging voor de positie van de korporaties ?", spreken wat dat betreft boekdelen.

Want als er één partij is die met argusogen de verkaveling van

bevoegdheden tussen Rijk en gemeenten volgt, dan zijn het wel de korporaties; en dan vooral de NWR, de grootste landelijke koepel in korporatieland. Net zoals de voorgenomen decentralisatie van het welzijnsbeleid mede ten koste is gegaan van de positie van de landelijke welzijnsorganisaties, is ook de NWR bevreesd haar beleidsmatige greep op de plaatselijke korporaties te verliezen. Maar hoe terecht is die vrees? Is het werkelijk zo dat de bevoegdheden verkaveling landelijke partikuliere volkshuisvestingsfuncties utholt ten behoeve van door de gemeenten gedragen beleid? En is het zo dat plaatselijke korporaties dan minder te vertellen krijgen dan ze nu kunnen?

Feit is, dat door de decentralisatie de verhouding tussen gemeenten en korporaties in een ander daglicht is komen te staan. Maar de mate waarin dat ook gevolgen heeft voor de positie van de korporaties is een andere vraag. Wanneer we naar de functies van korporaties kijken, dan grijpt de decentralisatie alleen in op de opdrachtgeversfunctie. De andere twee functies waaraan de korporaties hun positie ontleen - de verdeling van woonruimte en het woningbeheer - staan niet ter discussie en blijven ook in een gedecentraliseerde context ongemoeid. De beïnvloeding van de opdrachtgeversfunctie is echter ook maar zeer betrekkelijk. Alleen in beleidsvoorbereidende zin krijgen gemeenten meer te vertellen, maar of dat tot wezenlijke nieuwe verhoudingen gaat leiden is de vraag. Vooral als in het oog genomen wordt dat de voorrangpositie van korporaties voor het bouwen van nieuwe woningen ten overvloede herbevestigd is en dat er niet meer toegelaten instellingen zullen komen, m.a.w. gemeenten blijven gebonden aan de bestaande korporaties voor het verlenen van bouwopdrachten. Het lijkt allemaal dus wel mee te vallen.

Toch zal er wel iets veranderen. Of er nu van een werkelijke verruiming van gemeentelijke bevoegdheden sprake is, is niet eens zo relevant. Alleen al het proces zelf en de wijze waarop ieder daar mee omgaat brengt veranderingen met zich mee. Veranderingen die vooralsnog neerkomen op het feit dat de korporaties als het ware meer in de publieke en openbare sfeer hun prestaties en hun functioneren zullen moeten waarmaken. Een ontwikkeling overigens die zeer toe te juichen valt. Te zeer hebben de korporaties vanuit de achterhand allerlei ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de stadsvernieuwing zonder al te veel konsekwenties langs zich heen zien gaan. Met de decentralisatie zal dat zeker anders komen te liggen.

ONDERHOUD EN BEHEER

Valt er wat te organiseren tussen korporaties en bewonersorganisaties?

Onlangs heeft het Platform Opbouwwerk een bijeenkomst belegd met enkele opbouwwerkers en enige ex-opbouwwerkers, die tegenwoordig werkzaam zijn bij de woningbouw-korporaties of de koepels daarvan.

Doel was te bezien in hoeverre er regelingen te treffen zijn met de korporaties, waarbij de bewoners in meer actieve zin betrokken worden bij het onderhoud en het beheer van de woning.

Meer concreet ging het om de volgende vragen: hoe is met lastenverlichting als doel, een actieve zelfwerkzaamheid te organiseren in de onderhouds-sfeer; de tweede vraagstelling betrof de mogelijkheden bij korporaties om facilitair op te treden ten behoeve van door bewoners gestarte bedrijfsheidsactiviteiten.

Bij de aanvang van de bijeenkomst was ronduit opvallend de afwezigheid van enkele mensen van de NWR, de grootste landelijke koepel van de korporaties. Ondanks de toezegging mee te willen werken aan deze bijeenkomst, werd op het laatste moment het onderwerp van bespreking minder "opportuun" bevonden. Of deze mensen nu door hun bazen teruggefloten zijn is niet geheel duidelijk. Het wekte in ieder geval wel de suggestie dat met de relatief gesloten wereld van de korporaties weinig "zaken te doen" zijn. Op de bijeenkomst zelf is deze indruk een beetje blijven hangen. In het algemeen zagen de aanwezigen weinig mogelijkheden om zó met de korporaties in onderhandeling te treden, dat door het zelf oppakken van onderhouds- en beheerswerkzaamheden een substantiële lastenverlichting gerealiseerd kan worden.

Onderhoud en beheer is niet zo maar iets, maar wel degelijk een "vak". Het is de vraag of met in achtneming van een zekere kwaliteit, bewoners dit allemaal kunnen trekken. Het vergt nogal wat organiseer-werk. En of het een lastenverlichting oplevert, valt nog te bezien. Het financieel-bestuurlijk regime laat ook de korporaties erg weinig marges, om zodanig met het onderhoud en het beheer om te gaan, dat de bewoners door hun actieve bijdrage daar de vruchten van kunnen plukken.

Hier en daar zijn er wel projecten en experimenten gaande, waarbij de bewoners een (gedeeltelijke) verantwoordelijkheid dragen voor het onderhoud en het beheer. Maar de wijze van subsidiëring en financiering sluit het schuiven tussen allerlei posten uit, zodat een lastenvermindering niet eens aan de orde is. Als er wat overblijft dan vindt eerder externe ver-rekening plaats.

Zo op het eerste oog zijn er weinig redenen voor korporaties om langs deze weg experimenten mogelijk te maken. In feite geldt het zelfde voor het verlenen van faciliteiten voor door bewoners te starten bedrijvigheids-activiteiten. Zeker wanneer die activiteiten betrekking hebben op het plegen van onderhoud, zullen de korporaties daar weinig in zien; daar zijn zij toch immers zelf voor?

De konklusie is eigenlijk dat met korporaties die het voor de wind gaat niet zo veel te regelen valt. Het wordt anders als de korporaties zelf klem zitten. Als de korporaties met een grote leegstand kampen en / of door onvoldoende middelen een fikse achterstand in het onderhoud hebben, dan zijn ze eerder gedwongen te denken aan oplossingen, waarbij de bewoners een actieve rol kunnen spelen. Vaak gaan leegstand en achterstallig onderhoud, gepaard aan hoge huren, samen. Voor korporaties is die situatie zo'n beetje het ergste wat ze kan overkomen, zeker als de reserve slinkende is.

Op rijk of gemeente hoeven ze nauwelijks te rekenen, met het zgn. waarborgfonds is slechts voor de sterkere korporaties een bron van financiering weggelegd.

In een dergelijke situatie ligt het voor de hand de in moeilijkheden verkerende korporatie eens te polsen over een aanpak, waarbij de bewoners een belangrijke rol kunnen spelen. Met een doortimmerd projectvoorstel onder de arm, is wellicht onderhandeling mogelijk over een benutting van leegstaande ruimten voor bedrijvigheidsactiviteiten. Ook het door bewoners verrichten van onderhoudswerkzaamheden met bijvoorbeeld een huurverlaging als inzet is als perspectief een stuk dichterbij.

Dat de "kansen" in deze situatie echter niet voor het oprapen liggen, kwam duidelijk naar voren op een studie-bijeenkomst over exploitatieproblemen van na-oorlogse woningen. (Zie elders in dit nummer) De aldaar gepresenteerde voorbeelden van hoe o.a. korporaties met de problemen van leegstand en verregaand achterstallig onderhoud omgaan, geven aan dat in eerste instantie oplossingen als forse technische ingrepen in de woning en de woon-omgeving prioriteit hebben. Met de bewoners uitgewerkte oplossingen zijn simpelweg niet aan de orde. Er zal nog wel flink gewerkt moeten worden voor het zover is; maar het is in elk geval niet meer ondenkbaar.

EXPLOITATIEPROBLEMEN VAN NA-OORLOGSE WONINGEN

"Als we niets doen dan zullen veel na-oorlogse flatwijken snel verpauperen en onleefbaar worden", verzuchte prof. Priemus.

Zijn hartekreet stond min of meer centraal op een twee-daagse studie-bijeenkomst van het NIROV.

De probleemstelling was tweeledig, nl. welke exploitatie- en onderhouds-problemen treden op en in welke mate, wat zijn de oorzaken en wat is er binnen de huidige regelgeving aan te doen.

Exploitatie- en onderhoudsproblemen in veel na-oorlogse flatwijken zijn de laatste tijd nogal in het nieuws. Regelmatig zijn berichten te vinden over "betonrot", de grote leegstand en het snelle verval.

De technische, financiële en sociale problemen die hier het gevolg van zijn, zetten de eigenaars van deze flats - vaak korporaties - met de rug tegen de muur. Pappen en nathouden werkt niet meer.

Wat dan wel?

Uitvoerig is ingegaan op de oorzaken van een en ander. Een van de inleiders kwam tot vier groepen van oorzaken:

- 1 Bouwtechnische en stedenbouwkundige factoren
- 2 Markt-gebonden factoren
- 3 Institutionele factoren
- 4 Sociale factoren

Het spreekt voor zich dat de bouwqualiteit een faktor van betekenis is. Naarmate de gebruikte bouwmaterialen slechter zijn treedt er eerder verval op. Dat is helder. Het meest in het nieuws is de zgn. betonrot gekomen. Dat beton beton is als er beton op staat werkt blijkbaar niet zo. Op de studiebijeenkomst werd gesteld dat veel aannemers meer geld naar de bank brachten dan cement in hun beton.

Overigens blijkt uit een onderzoek dat door de Betonvereniging is gedaan dat de oorzaak van in slechte toestand verkerende betonkonstrukties niet zozeer ligt in de kwaliteit van de toegepaste beton als wel in ondeugdelijke detaillering van de konstruktie.

Het is in dit verband aardig om te vermelden dat de in zgn. "neo-kneuterige" stijl gebouwde woningen doorgaans ook niet uitblinken door goede detaillering. Wat dat betreft zou er nog wel eens het een en ander boven ons hoofd kunnen hangen.

De marktfactoren refereren aan de mate waarin geïnvesteerd is in het onderhoud. Hier liggen de zaken minder eenduidig. Zowel een vraagtekort als een vraagoverschot kunnen verval in de hand werken. Als naar een type woning minder vraag is, zal er in eerste instantie minder in geïnvesteerd worden, met een vraagoverschot komt de woning toch wel vol. Ergo; dat onderhoud komt nog wel.

Een volledige verklaring van versneld verval is met deze faktor niet te geven.

Van groot belang voor de verklaring van verval zijn de zgn. institutionele factoren. Oftewel het beleid en de regelgeving gebaseerd op stedenbouwkundige planconcepties m.b.t. wonen en werken, en de aard van de besluitvorming tussen degenen die het beleid moeten uitvoeren. Ideeën rond geïntegreerd wonen zijn een falkante mislukking gebleken. De inrichting van woning en woonomgeving, o.a. gekenmerkt door een scheiding tussen wonen en werken en een relatief hoge prijs van de woningen, een overmaat aan als niet veilig beleefde openbare ruimten en een door bezuinigingen uitgebeend bouwsysteem hebben de 'slaapwijken' er niet aantrekkelijker op gemaakt.

Van belang is ook dat door bezuinigingen de noodzakelijk geachte maatschappelijke begeleiding (opbouwwerk!) onvoldoende tot zijn recht is gekomen.

Het beleid staat of valt met de organisatie van de besluitvorming tussen alle partijen die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het bouwen en inrichten van woning en woonomgeving.

De relaties tussen opdrachtgever, financier, stedenbouwkundige, architect, aannemer, woningtoewijzer, beheerder en de uiteindelijke bewoner laten erg weinig sturing toe. Het bestuurlijk vermogen, met andere woorden, is zeer gering omdat er veel factoren zijn waar nauwelijks greep op is. Dat betekent dat er weinig mogelijkheden zijn om in te grijpen als problemen van leegstand, verval en verpaupering zich voordoen.

Een laatste faktor, gemakshalve aangeduid als van sociale aard, betreft o.a. de heterogeniteit van gebruikers. Om een of andere reden is het binnen de na-oorlogse wijken onmogelijk of zeer moeilijk problemen die voortvloeien uit verschillen tussen bevolkingsgroepen of samenlevings-eenheden adequaat op te lossen. Een onzorgvuldig toewijzingsbeleid heeft daar natuurlijk aan bijgedragen.

Al met al een kompleks van oorzaken, dat weinig inzicht geeft in mogelijke oplossingen. Extra struikelblok is - hoe kan het ook anders - de financiering. Het Rijk erkent de problematiek, maar is niet bereid financiële mogelijkheden te bieden. Deze verslechteren eerder, als we de meningen vernemen over het zgn. waarborgfonds.

Dit fonds is ingesteld om korporaties die door leegstand en achterstallig onderhoud niet meer aan hun verplichtingen kunnen voldoen een beroep op de kapitaalmarkt te kunnen laten doen. De renteloze leningen van het Rijk worden afgeschaft. De weg is nu vrij voor institutionele beleggers om te investeren in onderhoud en beheer.

Het beroep van korporaties op de kapitaalmarkt met op de achterhand het waarborgfonds is zeer sterk aan (financiële) voorwaarden gebonden. De korporaties moeten kredietwaardig zijn, wat in de praktijk zal betekenen dat vooral korporaties met een grote reserve een beroep kunnen doen.

In een aantal case-studies kwam naar voren dat het niet ontbreekt aan plannen om door -soms zeer ingrijpende- veranderingen in bestaande woningbouwcomplexen een aantal beheersproblemen aan te pakken.

De effectiviteit van deze ingrepen zal moeten worden afgewacht, want het bleek moeilijk om precies aan te geven waar de oorzaken van de problemen liggen. Vooralsnog kiest men voor een pragmatiese benadering. Als men bij vergelijkbare complexen, waarvan de een een corridor- en de ander een galerij-ontsluiting heeft constateert dat de corridorwoningen meer problemen opleveren dan de galerijwoningen, verbouwt men de corridorwoningen tot galerijwoningen. Tegelijkertijd kan in een andere plaats een verbouwing van galerij- tot portiekwoningen aan de gang zijn.

Een koppeling tussen de -deels sociale- oorzaken en de middels fraaie dia's gepresenteerde verbeteringsplannen werd nauwelijks tot niet gelegd. De meest gehoorde uitspraak in dit verband was: "Ik weet het niet".

Wat niet wegneemt dat er over enige tijd wellicht aardige dingen te zien zijn; wat dacht U van een tot een drie verdiepingen tellende drive-in bioscoop omgebouwde parkeergarage in de Bijlmermeer?

BEWONERSPLANNEN STADSVERNIEUWING

Op 22 en 23 mei j.l. streek het jaarlijkse VNG-kongres in Leeuwarden neer. Liefst 2100 gemeentebestuurders zagen een lange rij sprekers aan zich voorbijtrekken. In alle toonaarden werd - zoals te verwachten - bezongen dat meer taken naar lokaal nivo moeten worden gebracht. Op de eerste dag hield de Rotterdamse wethouder Vermeulen een interessante inleiding. Hij ging vooral in op de volkshuisvestingszaken en in samenhang daarmee inkomenspolitiek. Gemeenten - aldus Vermeulen - verzuimen om een woonlastenbeleid te ontwikkelen. Van gemeenten wordt echter wel verwacht dat zij juist zorgen voor huisvesting van de laagst betaalden. Op centraal nivo moet politiek inhoud gegeven worden aan "creatieve beleidsoplossingen voor onze lokale vraagstukken". Dat dit niet gebeurt, ligt volgens Vermeulen niet aan Brokx, deze is "ijverig" genoeg. Het kabinetsbeleid en de reactie uit het parlement blijft "kwalitatief en kwantitatief onder de maat". De mogelijkheden van gemeenten om een huur- en subsidiebeleid te voeren zijn beperkt, maar niet uitgesloten.

De gemeente Rotterdam werkt in dit verband aan een plan tot herverdeling van volkshuisvestingssubsidies, ten gunste van de laagste inkomensgroepen. Een interimrapport over de mogelijkheden voor een inkomenswoonlastenstelsel zal één dezer dagen verschijnen.

's Middags stond de Leeuwarder Stadsvernieuwing op het menu.

Op één van de bijeenkomsten hield Jim Schuyt, coördinerend opbouwwerker bij het Centraal Orgaan Leeuwarden, een inleiding over de positie van bewonersgroepen binnen de stadsvernieuwing. Hij startte zijn betoog met het trekken van een vergelijking tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en bewonersorganisaties:

"De VNG wendt haar invloed aan om zoveel mogelijk taken en bevoegdheden naar lokaal nivo te krijgen. Om die taken en bevoegdheden adequaat te kunnen uitvoeren, maakt de VNG zich sterk voor het binnenhalen van een groot deel van 's rijks financiën.

Andere bestuurslagen willen dit ook, waardoor een "natuurlijke" spanning tussen gemeenten, provincies en rijk is geboren.

Bewonersorganisaties staan in wezen het zelfde voor als VNG, namelijk binnen eigen territorium zoveel mogelijk te zeggen hebben. Tussen bewonersorganisaties en lokale overheid bestaat ook een "natuurlijke" spanning: Bewonersorganisaties willen dat de lokale overheid datgene doet, danwel nalaat, waar haar belang is."

Nadat Schuyt enkele Leeuwarder "successtories" had genoemd, bepleitte hij een eigen positie van bewonersorganisaties binnen de stadsvernieuwing.

"Te vaak blijft de invloed van bewoners steken op het nivo van instemingsprocedures."

Het Leeuwarder systeem van gescheiden verantwoordelijkheden, waarbij de gemeentelijke competentie en die van bewonersorganisaties gescheiden zijn, blijkt in de praktijk te werken. Ambtelijke projectgroepen ontwikkelen eigen plannen. Indien deze niet sporen met opvattingen van bewoners, maken die een bewonersplan. De gemeenteraad krijgt dan twee plannen op het bordje. De opvatting dat bewoners bij het maken van eigen plannen kortzichtig zijn en slechts gefixeerd zijn op eigen deelbelangen, blijkt in de praktijk niet te kloppen. "Bewoners schuwen niet om soms in eigen vlees te snijden". Het ontwikkelen van bewonersplannen komt volgens Schuyt "de kwaliteit van het bestuur ten goede". De positie van de politiek wordt sterker indien gekozen kan worden uit meerdere gelijkwaardige plannen.

Voor het ontwikkelen van bewonersplannen dienen bewoners echter te beschikken over eigen expertise. Technische disciplines en het opbouwwerk kunnen dit bieden. Niet uitsluitend bewonersgroepen hebben dan ook belang bij opbouwwerkondersteuning. De inzet van opbouwwerk levert ook - indirect - een bijdrage aan de kwaliteit van het bestuur.

**WETGEVING EN RECHTSPRAKTIJK
NIEUWE RUBRIEK IN M.O.**

Zoals in het mei-nummer van Mededelingen Opbouwwerk over het thema "Wetgeving en rechtspraak rond woonvraagstukken" is aangekondigd, zal in het vervolg in de reguliere nummers van M.O. aandacht worden besteed aan juridische ontwikkelingen op het terrein van de stadsvernieuwing.

Uiteenlopende onderwerpen komen hierbij aan de orde. Zo zullen nieuwe wetsontwerpen en jurisprudentie op het terrein van de stadsvernieuwing worden besproken, maar ook bijvoorbeeld onderwerpen als bodemverontreiniging en lokale werkgelegenheid.

Uitgangspunt bij de bespreking zal steeds zijn het praktisch nut voor buurtcomité's.

Deze rubriek zal worden verzorgd door Gerben Schuhmacher en Rob Widdershoven. Beiden hebben in Utrecht rechten gestudeerd en zich binnen deze studie bezig gehouden met stadsvernieuwingrecht en milieurecht. Daarnaast zijn ze actief in buurtcomité's in Utrecht. Hieronder hun eerste bijdrage.

EEN WETTELIJKE BASIS VOOR DE INSpraak

Onlangs zijn de wijzigingen van de Wet op de Ruimtelijke Ordening door de 2e kamer aangenomen. In het toegevoegde art. 6a wordt voor de gemeenten een inspraakverordening voor de ruimtelijke plannen verplicht ingesteld. Zeer binnenkort loopt de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing van stapel. Art. 8 van deze wet stelt een inspraakverordening voor de stadsvernieuwing verplicht.

In de verre toekomst wordt de Gemeentewet gewijzigd. De concept gewijzigde Gemeentewet bevat de verplichting tot vaststelling van een inspraakverordening voor het gehele gemeentelijke beleidsterrein.

Door deze wetgeving wordt eindelijk het recht op inspraak voor burgers wettelijk vastgelegd.

In het hiervolgende stuk bespreken wij de mogelijkheden en beperkingen van de inspraakverordeningen uit de WRO en de WSV, we noemen enkele risico's van de inspraakverordeningen en tot slot geven we enkele tips voor diegenen, die de inhoud van de inspraakverordening in hun gemeente willen beïnvloeden.

Wij zullen onze mond houden over de zin, de waarde en de verschillende methoden van inspraak. Naast het gebrek aan ruimte dat we in dit artikel hebben is gebrek aan kennis van deze materie hiervoor de belangrijkste reden.

Art. 6a WRO.

1. De Gemeenteraad stelt een inspraakverordening vast, waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop ingezetenen en in de gemeente een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen bij de voorbereiding van ruimtelijke plannen of herziening daarvan worden betrokken.
2. In deze verordening wordt tenminste geregeld:
 - a. de wijze waarop de beleidsvoornemens waarop inspraak zal worden verleend worden bekend gemaakt

- b. de wijze waarop ingezetenen en in de gemeente een belang hebbende natuurlijke of rechtspersonen in staat worden gesteld hun mening omtrent de onder a. genoemde beleidsvoornemens kenbaar te maken en daarover met het gemeentebestuur van gedachten te wisselen
 - c. de rapportering van de onder b. genoemde inspraak en over de uitkomsten daarvan
 - d. de wijze waarop ingezetenen en in de gemeente een belang hebbende natuurlijke en rechtspersonen in de gelegenheid worden gesteld hun beklag te doen over de uitvoering van de verordening
3. Dit artikel vervalt op het tijdstip waarop door het inwerking treden van een wijziging van de Gemeentewet in het onderwerp van het eerste en tweede lid wordt voorzien.

De reikwijdte van de inspraakverordeningen

Het eerste lid stelt dat de inspraak voorbereiding van ruimtelijke plannen betreft. De gemeentelijke ruimtelijke plannen zijn alleen het structuurplan en het bestemmingsplan. Dit betekent dat de gemeente geen inspraak hoeft te organiseren bij bouwplannen die zij zelf ontwikkelt of bij art. 19 WRO bouwplannen. Inspraak bij deze plannen kan wel verplicht gesteld worden, maar dan moet het gemeentebestuur op eigen initiatief of onder druk van belangengroepen in de gemeente, dit in de inspraakverordening opnemen.

De inspraakverordening in de WSV bestrijkt een veel breder terrein. Inspraak is niet alleen verplicht bij stadsvernieuwingsplannen, maar bij het hele gemeentelijke beleid inzake stadsvernieuwing.

De WSV kent nog een extra inspraakbepaling. Art. 33 lid 1 sub e verplicht het gemeentebestuur om in het uitvoeringsschema bij een stadsvernieuwingsplan, de wijze aan te geven, waarop het gemeentebestuur voornemens is de bevolking bij de uitvoering van het plan en of onderdelen daarvan te betrekken. Zodoende is inspraak verplicht bij het maken van het plan én bij de uitvoering van het plan.

Wij moeten hierbij wel opmerken, dat bij het ter perse gaan van dit artikel de stemmingen over de WSV in de 2e kamer nog niet geweest zijn. Er kunnen dus nog bij amendement wijzigingen aangebracht worden.

De inhoud van de verordeningen

Het tweede lid van art. 6a noemt een viertal criteria waaraan de inspraakverordening moet voldoen. Deze criteria zijn echter zo ruim geformuleerd, dat de gemeentebesturen er nog alle kanten mee op kunnen. Het is mogelijk om op basis van dit artikel projectgroepen, zoals in Rotterdam, in de inspraakverordening te creëren. In deze situatie kunnen burgers verregaande invloed op de beleidsvoorbereiding en uitvoering krijgen. Het is echter ook denkbaar, dat er alleen een enkel hoorzittinkje, met een verslag daarvan en beklagrecht bij B&W, in de verordening geregeld wordt. Wij denken dat het van groot belang is dat wijkcomité's en andere belangengroepen tijdens het maken van de inspraakverordening druk uit oefenen om te voorkomen dat men afgescheept wordt met een magere verordening.

De plicht tot vaststelling van de inspraakverordening

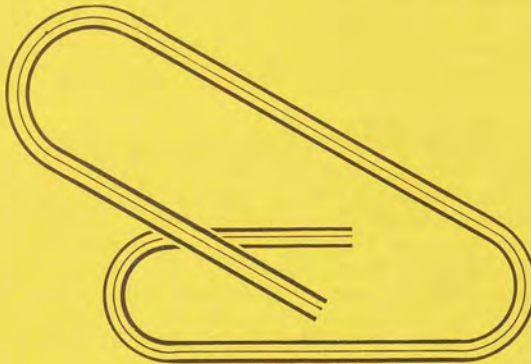
Tijdens de behandeling van de wijziging van de WRO is de bepaling dat binnen 6 maanden na invoering de gemeenten de verordening moeten vaststellen komen te vervallen. Hiermee dreigt het risico dat veel gemeenten tot St. Juttemis wachten met de vaststelling van de verordening. Toch is dit risico naar onze mening om de volgende redenen niet al te groot. De regering zal na invoering van de wijziging van de WRO, art. 10 lid 2 BRO aanvullen met een voorschrift waardoor de resultaten van de toepassing van de inspraakverordening, neergelegd in een inspraakrapport en voorzien van een reactie van gemeentezijde, bij de toelichting op het (ontwerp)-bestemmingsplan gevoegd moeten zijn. Indien een gemeentebestuur geen inspraakverordening heeft vastgesteld kan zij niet voldoen aan

deze verplichting uit het BRO, waardoor het bestemmingsplan in beroep bij G.S. of de Kroon waarschijnlijk geen goedkeuring krijgt.

Tips

1. De reikwijdte van de inspraakverordening van de WRO moet zo groot mogelijk worden gemaakt, zodat alle bouwplannen, verkeersingrepen, geluidswerende voorzieningen, speelplaatsen, openbaar groen, etc. onder de verordening komen te vallen.
2. Een nauwgezet omschreven inspraakprocedure biedt weliswaar rechtszekerheid, maar het sluit de mogelijkheid uit om bijv. de inspraak door het wijkcomité te laten organiseren. Het is belangrijk dat de procedures, plichten en bevoegdheden duidelijk omschreven zijn, maar het is handig, indien er bepaald is, dat er van deze procedures afgeweken kan worden. De bevoegdheid om een experimentele inspraakprocedure toe te passen moet dan liggen bij de gemeenteraad.
3. De instantie waar men een klacht kan indienen tegen de uitvoering van de inspraakprocedure behoort onafhankelijk te zijn van het gemeentebestuur. Er valt te denken aan het instellen van een commissie op grond van art. 61 Gemeentewet door de gemeenteraad, die de bevoegdheid heeft om de procedure met inachtneming van haar aanwijzingen, over te laten doen. In een dergelijke commissie kunnen bijvoorbeeld vertegenwoordigers van bewonersorganisaties worden opgenomen.

*Gerben Schuhmacher
Rob Widdershoven*

WOONLASTENAKTIES, HOE DOE JE DAT?

Onlangs is een brochure over woonlastenakties uitgebracht door het Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing (LOS) en het Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming (NCDB).

De brochure belicht de verschillende onderdelen van de woonlasten en gaat nader in op de mogelijkheden om de woonlasten (onderdelen) omlaag te brengen.

Voorts komen werkwijze en organisatie van woonlastengroepen aan de orde, alsmede hun positie ten opzichte van verhuurders en overheden. De brochure combineert een overzicht van de regelgeving op het gebied van de woonlasten met ervaringen van bewoners-, resp. woonlastengroepen. Wat kunnen deze groepen van elkaar leren? Hoe kunnen zij elkaars praktijk versterken?

De brochure (\pm 60 pagina's) kost rond de vijf gulden (excl. verzendkosten) en is te bestellen bij de NCDB of LOS.

*LOS, Oude Gracht 86, 1811 CM Alkmaar,
tel. 072-117137. NCDB, Singel 311,
1012 WJ Amsterdam. Tel. 020-245265.*

TOT 13,5% VELSENSE HUISHOUDENS VERKEREN IN FINANCIËLE PROBLEMEN

Van de ruim 22.000 Velsense huishoudens verkeren er tenminste tussen de 1800 en ruim 3000 in financiële problemen. Het gaat vooral om drie- en meer persoons-huishoudens met een laag tot gemiddeld inkomen. Dat blijkt uit een onderzoek dat de werkgroep Woonlasten in september 1983 onder de bevolking van Velsen heeft verricht.

Nagegaan is:

- wat het netto-inkomen per huishouden is
- wat de totale woonlasten zijn
- wat met aftrek van de woonlasten de minimaal noodzakelijke kosten van bestaan zijn.

De verkregen gegevens zijn verwerkt door het Centraal Rekeninstituut van de Leidse Universiteit en vervolgens getoetst aan onderzoeksresultaten van het Nederlands Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD). Omdat gemiddelden altijd 'meevallen', is gekozen voor een methode, waarbij van elk huishouden afzonderlijk het werkelijke inkomen en de werkelijke woonlasten zijn berekend. Gerelateerd aan de uiterst minimale kosten van bestaan die het NIBUD heeft berekend, kan zo nauwkeurig worden aangegeven hoeveel huishoudens zéker in de financiële problemen verkeren.

De werkgroep Woonlasten noemt de konklusies van het onderzoek zeer verontrustend, te meer daar niet kan worden gesteld dat de woonlasten alléén de oorzaak zijn van de financiële problemen: het netto-inkomen is eenvoudig onvoldoende om te voorzien in het totale levenspakket. Met een verdere korting van uitkeringen en een stijging van de uitgaven - waaronder de woonlasten - zal de situatie alleen verergeren, en zullen steeds meer mensen diep in de schulden raken, aldus de werkgroep, die hoopt met dit zoveelste signaal van de dagelijkse werkelijkheid door te dringen tot de politieke besluitvorming.

*Te bestellen door overmaking van f 6,-
op rek.nr. 48.59.69.610 van Amro-bank
te IJmuiden, o.v.v. Woonlastenrapport.*

STUDIEDAGEN VOOR VROUWEN OVER 'MACHT'

Het Werkcentrum Opbouwwerk ZH organiseert in samenwerking met de Volkshogeschool in Bergen studiedagen over het thema 'macht'. Deze dagen zijn bedoeld voor vrouwen uit de Randstad, die betaald werkzaam zijn in het sociaal-cultureel werk, opbouw-/buurtwerk en zich binnen hun werk ook op vrouwenbelangen richten.

Centraal staat het krijgen van meer inzicht in de positie van jezelf binnen de instelling waar je werkt, met als doel een effectievere invloed op het beleid.

De studiedagen worden gehouden tijdens het weekend van 12 - 14 oktober 1984.

Opgaven voor deelname vóór 1 september 1984.

*Inlichtingen bij Werkcentrum
Opbouwwerk ZH, Singel 272,
3311 HK Dordrecht. Tel. 078-
741443.*

TRAININGEN MANAGEMENT EN TEAMONTWIKKELING

Voor medewerkers, coördinatoren en bestuursleden van instellingen die werkzaam zijn op het gebied van het opbouwwerk en sociaal-cultureel werk, worden in het najaar van 1984 de volgende trainingen georganiseerd:

1. Probleemgericht werken; ontwikkeling van kennis en vaardigheden.
2. Teamontwikkeling; analyse en oplossing van knelpunten in het functioneren van teams.
3. Onderhandelen.
4. Funktioneringsgesprekken; een hulpmiddel bij het vaststellen van de kwaliteiten en ontplooiingsmogelijkheden van medewerkers.

De trainingen worden per instelling voorbereid, uitgevoerd en geëvalueerd. Op die manier kunnen de toepassingsmogelijkheden van de opgedane kennis en vaardigheden optimaal aan de orde worden gesteld. Folders over genoemde trainingen kunnen worden verkregen bij onderstaand adres.

*H. Hidalgo - Leerplanontwikkeling,
managementtraining en teamontwik-
keling, Valkenstraat 3c, 4811 EW
Breda. Tel. 076-136355.*

WERKEN IN KOÖPERATIE

De Stichting Zelfbestuur in Utrecht is gestart met het organiseren van cursussen voor mensen die een coöperatief bedrijf willen starten of een bestaand bedrijf willen omzetten naar zelfbestuur. De cursussen worden gegeven aan groepen mensen uit één bedrijf of aan groepen mensen uit meer (vergelijkbare) kleine bedrijven. Het programma van elke cursus wordt in overleg met de deelnemers vastgesteld, uitgaande van de volgende blokken:

- werken in coöperatie (coöperatief management, theorie en praktijk)

- beleid maken en uitvoeren (het maken van een beleidsplan, verdeling van werkzaamheden, coördinatie en leiding)
- bedrijfskundige onderwerpen (marketing, financiën, interne en externe relaties)
- sociale vaardigheden (samen beslissen, samen werken)
- de partner achter de kooptant (hoe betrek je je partner/huisgenoten, redelijke afweging persoonlijke/bedrijfsbelangen, enz.).

Er kunnen ook cursusgroepen worden samengesteld rond speciale onderwerpen, zoals 'starters', 'omzetters', vrouwenbedrijven, enz. De Stichting Zelfbestuur gaat ook themadagen organiseren met open inschrijving.

*Meer inlichtingen en opgave
bij de St. Zelfbestuur, Oude
Gracht 322, 3511 PL Utrecht.*

KURSUS 'WERKEN MET MICRO-COMPUTER'

In het najaar wordt in Limburg en Brabant een meerdaagse cursus gegeven aan buurtgerichte welzijswerkers, die inzicht willen verkrijgen in de gebruiksmogelijkheden van de micro-computer.

De cursus wordt georganiseerd door een samenwerkingsverband van WOZON (Werkplaats Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland) en begeleidingsorgaan D'n Bussel.

Het accent van de cursus ligt op kennisoverdracht en vaardigheids-oefening. Er zal aandacht worden besteed aan:

- de apparatuur (hardware, randapparatuur, software)
- de toepassingsmogelijkheden (besturingsprogramma's, organisatie en randvoorwaarden).

Ook zal discussie worden gevoerd over de (on)mogelijkheden van de informatica-technologie in relatie tot de informatie- en dokumentatiefunctie van het buurtgerichte welzijnswerk.

Binnen het buurtgericht welzijnswerk wordt op allerlei manieren en met behulp van diverse middelen inhoud aan deze informatiefunctie gegeven.

We kennen gezondheidsinformatiewinkels, onderwijswinkels, wijkvoorlichtingbureaus voor stadsrenovatiegebieden enz., informatie- en documentatiecentra, die alle sterk themagericht werken. We geven informatie aan de buurt door, via stencils, folders, wijk- en buurtbladen.

Desondanks - zo moeten we in de praktijk constateren - is de informatie- en documentatiefunctie binnen het buurtgericht welzijnswerk nog steeds minder sterk ontwikkeld.

Informatie en documentatie met betrekking tot de buurtsituatie wordt in het algemeen niet systematisch verzameld en bewerkt tot voor de buurtbewoners bruikbare/hanteerbare informatie. Bij voorbeeld ondersteunend materiaal bij acties in het kader van de werkgelegenheidsproblematiek, de milieuvervuiling, de gezinseconomie in relatie tot de problematiek van de uitkeringsgerechtigden (verlaging van de uitkeringen en stijging van de woonlasten via huurverhogingen en allerlei bijkomende (service)kosten).

Eén van de redenen waarom de informatie- en documentatiefunctie binnen het buurtgericht welzijnswerk ten opzichte van de andere kernfuncties "stiefmoederlijk" behandeld wordt, is dat het verzamelen, het aktueel bijhouden en het analyseren van het beschikbare materiaal over het algemeen arbeidsintensief en tijdrovend is.

Binnen het buurtgericht welzijnswerk kan de micro-computer een bruikbaar hulpmiddel zijn voor de verdere ontwikkeling en uitbouw van de informatie- en dokumentatiefunctie. De cursus "Werken met micro-computer" wordt door de organisatoren gezien als een eerste stap in het ontwikkelen van concrete plaatselijke projecten, waarbinnen gestalte wordt gegeven aan het onderzoeken, uitproberen en ontdekken van de (on)mogelijkheden van de informatica-technologie in relatie tot de informatie- en dokumentatiefunctie van het buurtgericht welzijnswerk.

De cursus wordt gehouden in september te Sittard en in oktober te Tilburg en zal waarschijnlijk 4 of 5 aaneengesloten dagen omvatten. Het maximaal aantal cursisten is ca. 16 per cursus.

Bij overintekening zullen waarschijnlijk nieuwe cursussen worden georganiseerd. De deelnamekosten bedragen ± f. 25,-.

*Inlichtingen en opgave bij WOZON,
Marinus Kremers, Postbus 521, 6130 AM
Sittard, tel. 04490-13912.
D'n Bussel, Jan van Etten,
Willem II-straat 23, 5038 BA Tilburg,
tel. 013-352625.*

BELANGENBEHARTIGING EN SCHOLING

Naar aanleiding van een studiedag over bewonersscholingen hebben het Nederlands Centrum voor Democratische Burgerschapsvorming (NCDB) en de Werkgroep 2000 een leesmap samengesteld met als titel "Kan scholing de positie van bewonersgroepen versterken?"

De leesmap bevat een verslag van de studiedag en diverse artikelen, o.m. over de plaatsbepaling van bewonersscholingen, over verschillende typen scholingen en over evaluatiemethodes. Verder wordt een uitgebreide beschrijving gegeven van de opzet en programmering van een woonlastenscholing.

*Te bestellen door overmaking van
f 15,25 op postgiro 203.23.27 t.n.v.
NCDB, Amsterdam o.v.v. 'SPB'*

NIEUWE DELEN IN DE WONN-SERIE 'WERK'

In de WONN-serie WERK zijn thans beschikbaar:

- verslag studiedagen 30/31 januari j.l. Hierin opgenomen de lezingen, resultaten, groepsdiskussies en tekst forumdebat.
- verslag onderzoek 'Regelgeving en opbouwwerkervaringen'. Dit onderzoek werd verricht door een onafhankelijk Gronings onderzoeksbureau.

Het bevat naast een overzicht van belangrijke regelgeving, beleidsopties een uitgebreide analyse van knelpunten en kansrijke projectaanpakken.

*Te verkrijgen via overboeking op
postgiro 3731791, WONN, Drachten.
Verslag studiedagen ad f 7,50.
Verslag onderzoek ad f 10,-.*

GIFPROJEKT

In december organiseerden het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland en Nederland Gifvrij een studiedag onder de titel: 'Gif in de grond, ook een zaak voor het welzijnswerk'. Opbouwwerk(st)ers en bewoners/bewoonsters informeerden elkaar en discussieerden over de moeilijkheden die beiden tegenkomen als bewoners in actie gaan tegen gif in hun wijk. Wie het informatieboekje en het verslag van deze dag leest, krijgt een goede indruk over waar je als opbouw-/buurtwerk(st)er voor komt te staan.

Knelpunten zijn er legio. Tijdens de inventarisatie ervan, die het Werkcentrum momenteel aan het maken is, komen ook perspectieven aan het licht, die belangrijk zijn om uit te diepen. Het werkcentrum zal dan ook studie- en aktiemateriaal ontwikkelen. Verder zal het stimuleren dat bewonersgroepen met elkaar overleggen, als hulp bij de eigen akties en ideeën voor eisen, onderhandelingen, onderzoek, opvang psycho-sociale problemen in de wijk.

Graag komt 't werkcentrum dan ook in contact met opbouw-/buurtwerk(st)-ers of ontvangt ze materiaal als : wijkkrantjes, verslagen van bewonersavonden, bereikte resultaten, etc.

*Advies en ondersteuning of
informatiemateriaal is te krijgen
bij Werkcentrum Opbouwwerk ZH,
Singel 272, 3311 HK Dordrecht.
Tel. 078-141443. Vragen naar
Moniek Mol.*

GEEN BAAN

Film over vrijwilligerswerk

In opdracht van de Vrijwilligerscentrale Haarlem hebben Mariëtte Bosch en Jan van de Berg met subsidie van WVC een film gemaakt over vrijwilligerswerk. Door middel van interviews met vrijwilligers, wordt in de film voorlichting gegeven en discussiemateriaal aangedragen over allerlei vormen en facetten van het vrijwilligerswerk, o.m. wat doet een vrijwilligerscentrale, de sollicitatieplicht, werkervaringsprojecten, de toetsingskommissies, werken met behoud van uitkering, rechten en plichten van vrijwilligers. Bij de film hoort een leuk uitgevoerde folder, waarin nog eens een aantal discussievragen, belangrijke adressen en publikaties op een rijtje worden gezet.

De film is op videoband (VHS) te verkrijgen bij de verschillende vrijwilligersorganisaties in het land, bij de vrijwilligerscentrale Rotterdam op systeem U-matic. Verder is de film (zowel 16 mm als in video) te verkrijgen bij o.m. het Nederlands Instituut voor Audiovisuele Media (NIAM), postbus 63426, 2502 JK Den Haag, tel. 070 - 60 09 24.

**BODEMVERONTREINIGING:
WORD JE NIET ZIEK, DAN WORD JE ER WEL GEK VAN**

Op zaterdag 17 maart werd door Nederland Gifvrij een landelijke studiedag georganiseerd voor actieve bewoners en organisaties milieubelangen uit gifwijken in Nederland. Moniek Mol van het Werkcentrum Opbouwwerk Zuid-Holland was erbij en maakte onderstaand verslag.

Op de studiedag stonden vooral centraal de psychisch-sociale en medische problemen van mensen die direkt met bodemverontreiniging te maken hebben. De bedoeling van de dag was om tot perspectieven te komen die bijdragen aan het oplossen van bovenstaande problemen.

De dag viel in 4 onderdelen uiteen:

- 1) bewoners uit Hengelo vertellen over hun ervaringen met wonen op en leven met gif onder hun huizen.
- 2) Drie inleidingen door:
 - L. Baas, sociaal wetenschappelijk onderzoeker en oud bewoner van een gifwijk uit Dordrecht
 - M. Verbeek, wetenschappelijk medewerker aan het Coronel Laboratorium in Amsterdam
 - R. Buijsman, coördinator Ned. Gifvrij.
- 3) In groepen discussiëren de deelnemers aan de dag aan de hand van een gekozen thema en formuleren gezamenlijk problemen, oorzaken en oplossingen. Thema's waren: 'Ik denk aan niets anders dan gif', 'Mijn gezondheid?', 'Worden we gehoord?' en 'Saneren'.
- 4) Een breed samengesteld forum bestaande uit politici, wetenschappers, een ambtenaar en een aktievoerder beantwoorden vragen uit de zaal en geven hun mening over de aan te dragen oplossingen.

Deze dag ging vergezeld van een zeer goede leesmap. Een twintigtal interviews en een aantal informatieve verhalen, geven de lezer een uitstekend beeld van de vele knelpunten rond de hele bodemverontreiniging die om een snelle aanpak vragen.

Om 10.30 uur zat de zaal vol met 150 mensen uit zeer brede kring. Gedupeerde bewoners uit alle delen van het land, wetenschappers, politiek aktieven, mensen uit milieuorganisaties en het welzijnswerk.

In het ronde-tafel-gesprek vertelden 4 vrouwen indringend over hun situatie die bedreigd wordt door het gif dat zich onder hun huizen bevindt. Deze vrouwen hebben zich in een praatgroep georganiseerd en proberen invloed uit te oefenen op de maatregelen die de overheid moet gaan nemen, door eisen te formuleren als: 'het gif moet eruit, het woongenot moet blijven'. Ook vertellen ze over de spanningen die het wonen op gif bij de bewoners/bewoners oproepen, zoals:

- . de giftige stoffen die je in je lijf hebt gekregen, tasten je gezondheid aan, niet alleen nu, maar voor jaren
- . de wijk wordt onleefbaar als huizen moeten worden afgebroken
- . het contact met de natuur is weg, je mag geen groenten uit je tuin eten, kinderen mogen niet buiten spelen
- . je familie en vrienden benaderen je alsof je 'besmet' bent en er lekker financieel op vooruit zult gaan
- . je wordt wantrouwend tegenover iedereen
- . een paar mooie jaren van je leven worden door het aktievoeren en je onveilig en onzeker voelen van je afgenomen.

De inleiders gaven de zaal veel stof tot nadenken en discussie. Leo Baas maakte een vergelijking tussen een milieuramp en een natuurramp en trok daaruit konklusies die gericht zijn op het onder controle krijgen door bewo-

ners van hun eigen situatie. Het ontbreken van goede wetten, procedures en financiën, versterkt de psychische en sociale gevolgen van gedupeerde bewoners. Hij analyseerde deze aspecten tevens aan de hand van de machtsverhoudingen tussen overheden en bewonersorganisaties. Maarten Verbeek legt schematisch uit, hoe onderzoek in 'verdachte' situaties naar de psycho-sociale gevolgen en de gezondheidsrisico's zou moeten gebeuren. Voordat verantwoord onderzoek gedaan kan worden, moet eerst blootstelling aan gif bewezen zijn, maar ook dat je van die bepaalde hoeveelheid stof ziek kunt worden. Als derde zal met bewoners overlegd moeten worden, hoe de problemen die het doen van onderzoek zal oproepen, aan te pakken. Duidelijk voor de zaal werd, dat een dergelijk onderzoek een dubieuze zaak blijft, zolang de wetenschap geen betere methoden ontwikkelt en zolang het één momentopname blijft. Bevolkingsonderzoek naar medische risico's kan het gevaar vertroebelen. Het gaat erom hoe gevaarlijk 't spul dat in de grond zit, is. 'Dat mensen nu niet ziek zijn, bewijst niets', was één van de reacties uit de zaal.

'Het lijkt er eerder om te gaan, dat mensen geschikt gemaakt moeten worden voor wonen op gif'.

Stellig werd gemeend: 'Als mensen geen therapie geboden kan worden, dan ook geen bevolkingsonderzoek'.

René Buysman laat ook duidelijk horen hoe Nederland Gifvrij over de gifaffaires denkt. Als het geldprobleem opgelost zou zijn, dan nog zijn de problemen huizenhoog. Er zit geen lijn in onderzoek, er zijn geen uitgangspunten, doelen en methoden geformuleerd. Er zijn geen criteria voor de bodemschoonmaak die naast de gegevens en bevindingen gelegd kunnen worden, teneinde verantwoorde beslissingen te nemen. 'Leefbaarheid' moet omschreven worden en daar zijn de bewoners zelf goed toe in staat.

De discussie in de groepen was zeer gevarieerd. Er waren zoveel ervaringen uit te wisselen, dat voor alle aspecten in elke groep aandacht gevraagd werd. Zowel deelnemers/deelnemers, als forumleden, maakten logischerwijs gebruik van de aanwezigheid van twee 2e-kamerleden, mevrouw Oomen - CDA, en de heer Veldhoen - P.v.d.A., om mede via hen druk uit te oefenen op de politiek.

Zij werden door bewoners en bewoonsters ter verantwoordelijk geroepen over hun nalatigheden en weinig serieus ingaan op de psychische en sociale problemen in de wijken zelf. Daarmee kwam het ontwikkelen van perspectieven en het aandragen van oplossingen (wat de doelstelling van de dag was) vooral in dat licht te staan. De politiek moet nu maar eens over de brug komen en laten zien, dat ze verantwoordelijkheid nemen voor een goede aanpak van de bodemverontreiniging.

Eindkonklusie van de dag:

Een totale schoonmaak komt er niet, deze zou miljarden gulden kosten. Maar, waar blijft het geld voor extern-deskundigen, vrije woonkeus, schadevergoedingen, kontra-onderzoek, leesbare rapporten, goede bewonersparticipatie?

'de pijn in de portemonnee van de overheid, weegt niet op tegen de psychische en sociale pijn van de gedupeerden'.

De titel 'Bodemverontreiniging', word je niet ziek, dan word je er wel gek van! had voor mij op het eind van de dag meer een strekking van: 'Bodemverontreiniging, word je niet ziek gemaakt, dan word je wel gek gemaakt'. Inmiddels weten bewoners, bewoonsters, donders goed, wat hun eigen pakkie aan is. Het is nu aan de politici en niet te vergeten de bedrijven, de industrie, om de handen uit de mouwen en geld uit de winsten te halen.

Wie interesse heeft in de leesmap en het verslag van de studiedag kan deze bestellen bij Nederland Gifvrij, Utrecht. Tel. 030-331328.

KURSUS MICRO-COMPUTERS EN OPBOUWWERK

Op de part-time opleiding opbouwwerk heeft een groep derdejaars studenten dit jaar kennisgemaakt met het fenomeen computer.

Het kon natuurlijk niet uitblijven. Je wordt tenslotte (alsof het een gigantische samenzwering is) steeds meer geconfronteerd met computers. Er zijn al verhalen over mensen die er aan verslaafd zouden zijn. Op de TV-reclame word je uitgemaakt voor gek als je nog geen "merk zus en zo" microcomputer hebt en er wordt gesteld dat je kinderen er absoluut niet buiten kunnen... dus ouders: kopen zo'n ding...

Het is net als met wasmiddelen-reclame, het produkt gaat je bijna tegenstaan, maar je gebruikt het toch.

Op de part-time opleiding opbouwwerk te Den Haag zijn we er aarzelend mee gestart, met name toen we een onderzoeksrapport uit de Verenigde Staten onder ogen kregen over het gebruik van computers in bewonersorganisaties, vrijwilligersorganisaties, belangenorganisaties, enz. De ervaringen van de beroepskrachten en vrijwilligers daarin waren zonder meer positief.

We hebben een cursus opgezet met als doel het zicht krijgen op de bruikbaarheid van de (micro)computer ten behoeve van werkers en de (bewoners)organisaties waarin zij actief zijn.

De studenten kregen een korte ochtend per week les in "basisinformatica" en ze leerden in groepjes van drie werken met een professionele microcomputer.

De cursus werd samengesteld in samenwerking met enkele mensen van buro Abacus u.a., een koöperatieve vereniging die zich onder meer bezig houdt met het geven van cursussen en het ontwikkelen van software. Een voordeel was hierbij dat de leden van buro Abacus bekend zijn met het welzijnswerk.

Als eerste en algemene konklusie kan in ieder geval gesteld worden dat de kursisten aan het eind van de cursus zonder uitzondering enthousiast zijn over het werken met de computer. Ze zouden er allemaal graag een op hun kantoor hebben.

Wat je aan het begin van een cursus vaak tegenkomt, is het idee dat je WISKUNDE moet kennen wil je met een computer overweg kunnen. Dat misverstand leefde ook onder onze opbouwwerkers en moest eerst uit de weg geruimd. Voor het gebruik van het apparaat in zijn standaard-functies is een rekenkundige knobbel zeker niet persé vereist.

Om te beginnen moesten de studenten leren omgaan met een computer, zoals je moet leren werken met een bandrecorder of een foto/filmtoestel. Uiteraard was er sprake van enige onwennigheid, de zogenaamde toetsenvrees, de angst voor de knoppen en wat er allemaal mis zou kunnen gaan, maar dit duurde slechts erg kort.

Tijdens de cursus is gewerkt met standaardcomputerprogramma's. Met die programma's kun je de (lege) computer laden en je geeft hem daarmee steeds weer een andere specifieke functie. Met enkele standaardprogramma's hebben de studenten uitgebreider geoefend.

De eerste was een microcomputer als tekstverwerker.

Geautomatiseerde tekstverwerking betekent in feite dat je de computer als typemachine gebruikt, maar dan met veel meer mogelijkheden om de

tekst in vorm en volgorde snel te veranderen. Voor iedereen die veel stukken moet schrijven is zoiets een uitkomst. Uiteraard ging er in het begin wel eens iets de mist in. Maar de konklusie was toch dat, als je zo'n apparaat zou hebben in de organisatie, heel wat vervelend administratief werk op deze manier sneller en aangenamer kan worden gedaan. En veel kleinere organisaties hebben nu eenmaal geen sekretariaat.

In het verlengde van de tekstverwerking ligt uiteraard het adresbestand waarmee gewerkt wordt. Ook met zo'n programma hebben de studenten kennis gemaakt. De computer is in zo'n geval een adresseermachine maar met wat meer mogelijkheden, zoals sorteren op alfabet, op postcode, of wat voor bijzondere sorteersleutels je zelf hebt ingevoerd (lid van een werkgroep, man/vrouw, leeftijd enz.).

Het werken met een geautomatiseerd dokumentatiesysteem ten behoeve van bijvoorbeeld een sociale kaart, is eveneens aan bod geweest. Het voordeel van het snel kunnen opvragen van gegevens of het wijzigen ervan sprak voor zich. Wel bleek dat het gebruikte programma niet erg "gebruikersvriendelijk" was (of zoals een computertechneut eens zei: "it's not idiot-proof").

Een ander interessant onderdeel van de cursus bleek de planning van (grote) activiteiten. Via de zogenaamde Pert-planningstechniek (program evaluation and review technique). Een techniek die in de bouw veel toegepast wordt, maar die zeker ook in het opbouwwerk zinvol kan zijn. De studenten hadden hier eerlijk gezegd nogal wat twijfels over. Het ontwerpen en tekenen van een planningsnetwerk, de symbolen die gehanteerd moesten worden en dan ook nog het rekenen... Maar achteraf bleek zelfs de meest argwanende of felle tegenstander enthousiast, toen gekonstateerd werd dat met behulp van de computer een accurate weergave van een gepland project ertoe kan leiden dat de activiteiten die bepalend zijn voor de totale tijdsduur van een project (het kritieke pad) op deze wijze snel zichtbaar worden en dat het project in uitvoering bewaakt en bijgesteld kan worden.

In de cursus is uiteraard ook aandacht besteed aan het zogenaamde programmeren. Aan bod kwam de programmeertaal Basic (beginners all purpose symbolic instruction code). Bij dit onderdeel is het bepaald niet de bedoeling geweest dat de studenten leerden programmeren. De bedoeling van dit onderdeel was om inzicht te krijgen in de werkwijze van een computer teneinde meer begrip te krijgen van de mogelijkheden en beperkingen die een computer heeft. Daarnaast heeft inzicht in programmeren het effect dat studenten leren om een probleem op een logische wijze aan te pakken, in samenhangende stukken te verdelen en een oplossingsroute te bedenken. Een ervaring die te vergelijken was met die tijdens het werken aan de Pert-planningstechniek.

Een ander onderdeel van de cursus betrof het lokaal of interlokaal (of zelfs internationaal) werken in computernetwerken. De datacommunicatie of datatransmissie, die steeds uitgebreidere toepassingen vindt. In Nederland is Viditel van de PTT hiervan een voorbeeld. Maar ook is er het initiatief van NIMO en Platform Opbouwwerk voor het realiseren van een (computer)informatienetwerk ten behoeve van opbouwwerkorganisaties in Nederland. De voor- en nadelen hiervan, als de gevaren en konsekwenties i.v.m. beveiliging, zijn in de cursus behandeld.

Ook het privacy aspekt en de effecten van automatisering op de samenleving zijn in de cursus aan bod gekomen maar het voert te ver om hierover nu uit te wijden.

Omdat deze cursus een excursie was vanuit het leerplan van de part-time opleiding Opbouwwerk, is samen met de studenten ook bekeken welke plaats de computer binnen die opleiding zou kunnen hebben.

Het is duidelijk dat de vraag of de computer (het vak informatica) een plaats moet hebben in de opleiding al positief beantwoord was.

Samen met de studenten zal gewerkt worden aan het integreren van het gebruik van de computer in het leerplan van de part-time opleiding Opbouwwerk. Daar waar het zinvol is zul je gebruik van een computer moeten maken, maar het is zeker niet de bedoeling dat de computer nu overal bijgesleept zal worden. Het is een kwestie van zorgvuldig bestuderen van de mogelijkheden en je realiseren wat de beperkingen zijn (een *arglistige* benadering dus).

Op die manier verwachten wij een reëel gebruik van de computer ten behoeve van het opbouwwerk en het opleiden voor opbouwwerk te kunnen maken.

Fred Visser

WERKLOOSHEID IN OUDE STADSWIJKEN

In eerdere MO's is reeds de bijeenkomst van het opbouwwerk uit een 15-tal grote steden over de werkloosheidsproblematiek in de oude stadswijken aan de orde geweest. Aanleiding voor het organiseren van deze bijeenkomst vormde de konklusies en aanbevelingen van een onderzoek van het IVA, getiteld: "werkloosheid in de oude stadswijken". In het bij het Platform Opbouwwerk verkrijgbare verslag van de bijeenkomst is een uitvoerige samenvatting te vinden van de belangrijkste kritiekpunten op het onderzoek.

Mede op basis van dit verslag is een notitie samengesteld ten behoeve van de Vaste Kamercommissie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, met de bedoeling duidelijk te maken, dat een beleid gebaseerd op de IVA-konklusies heilloze gevolgen heeft en nauwelijks uitzicht biedt op oplossingen, waar de wijkbewoners wat aan hebben. Een afschrift van deze notities is gestuurd aan de verschillende beleidsinstanties, die op enigerlei wijze in stad of provincie betrokken zijn bij een aanpak van de werkloosheidsproblematiek. Ook deze notitie is bij het Platform op te vragen.

MEERDERHEDEN/MINDERHEDEN

In de loop van september komt M.O. met een themanummer over meerderheden/minderheden. Als basis voor dit themanummer dienen twee aanknopingspunten, te weten:

1. De notitie "Buitenkans" (een niet verschenen onderdeel van de minderhedennota, waarin voortreffelijk wordt verwoord hoe achterstelling veroorzaakt c.q. in stand gehouden wordt).
2. Een onderzoek, georganiseerd door het Platform Opbouwwerk, onder de 16 gemeenten die aangewezen zijn in de minderhedennota als concentratiegebieden, met als doel:
 - inzicht verschaffen in hoe de gemeenten beleid en uitvoering in het kader van minderheden-vraagstukken gestalte geven

- nagaan welke consequenties de minderhedennota heeft voor de ontwikkeling van het verdere beleid
- een vergelijkende analyse tussen de 16 gemeenten.

De bedoeling van deze notitie "Buitenkans" was een andere invulling in de minderhedennota te geven van de factoren die achterstelling bepalen c.q. instandhouden. Van daaruit wilde men aanzetten geven voor de invulling van een probleem-cumulatie-beleid (lees: geconcentreerd beleid, toegespitst op een aantal wijken in 16 gemeenten in Nederland).

Na een oorspronkelijke weigering van Rietkerk om deze notitie te publiceren als integraal onderdeel van de minderhedennota, is uiteindelijk na interpellatie in de Tweede Kamer de notitie vrijgegeven op grond van de wet op de openbaarheid van bestuur.

Kenmerkend is dat de notitie niet is uitgegeven in het kader van de minderhedennota en dat een aantal belangwekkende analyses (m.n. over hoe verstrengeld problemen op buurnivo zich manifesteren) er uit gelaten zijn omdat deze teveel een stokpaardje zouden vormen van een individuele ambtenaar.

Wat in "Buitenkans" beschreven staat is een opbouwwerkverhaal. Het lezen waard.

Uitgangspunt voor de discussie die gevoerd wordt in het themanummer is het begrip "verstrengeling", een voor opbouwwerkers bepaald niet nieuw begrip.

Bovenstaande impliceert dat niet gekozen wordt voor de (categorale) invalshoek minderheden, maar dat de analyse van oorzaken van achterstelling centraal staat, waarbinnen dan de specifieke positie van minderheden ongetwijfeld tot uitdrukking komt.

*Meer informatie bij Bart Lammers,
Platform Opbouwwerk. Tel. 070-
521354.*

LOONVORMDENDE WERKPROJECTEN

Op de laatstgehouden thema-bijeenkomst van het samenwerkingsverband Opbouwwerk en lokale werkgelegenheidsvraagstukken is met een tweetal inleiders ingegaan op de loonvormende werkprojecten.

Iemand van het RDK is ingegaan op wat er zoal komt kijken bij het opstarten van bedrijvigheidsactiviteiten. Dat voor niets de zon opgaat is bekend, maar het is nogal wat dat een startend initiatief kan frustreren. Veel initiatieven redden het dan ook niet in het eerste jaar. Kom beslagen ten ijs was min of meer het vanzelfsprekende motto van de betreffende inleiding. Verder stelde iemand van het Bureau Kleinschalig Werk in Rotterdam hun ervaringen met het begeleiden en adviseren van loonvormende werkprojecten aan de orde.

Van de bijeenkomst is een verslag op te vragen bij het Platform Opbouwwerk.

Jur de Haan

INFORMATIE-AUTOMATISERINGSPROJECT VAN START

Een onlangs in het leven geroepen 'Stuurgroep Informatie-netwerken' gaat een landelijk informatie-automatiseringsproject opzetten en begeleiden, gericht op:

- het versterken van de uitgangspositie van bewonersgroepen door middel van het verkleinen van de informatie-achterstand
- het vergroten van de kwaliteit van de beroepsmatige dienstverlening aan bewonersgroepen.

Een initiatief tot een dergelijk project was zo'n anderhalf jaar geleden genomen door Nimo en Platform Opbouwwerk, tezamen met een samenwerkingsverband van plaatselijke instellingen. Zij ontwikkelden een project-voorstel en vroegen hiervoor subsidie aan bij het ministerie van WVC. Inmiddels zijn er verschillende initiatieven op dit terrein gaande.

Enkele (opbouwwerk)opleidingen zijn gestart met cursussen in informatica en praktische scholing van studenten in het werken met micro-computers. Her en der wordt onderzocht hoe de komputer kan dienen als hulpmiddel om de dokumentatie- en informatiefunctie van het (buurt)welzijnswerk verder te ontwikkelen en wordt bekeken welke andere specifieke toepassingen van de komputer in het welzijnswerk mogelijk zijn (inklusief het ontwikkelen van toegesneden software). Een aantal plaatselijke instellingen hebben apparatuur aangeschaft of overwogen dit te doen, zowel voor financiële en tekstverwerkingsdoeleinden, als m.b.t. opslag en uitwisseling van informatie en bijv. scholing van bewonersorganisaties. Ook zijn er initiatieven genomen voor de scholing van buurtwerkers (zie elders in deze M.O.).

Aan de Stuurgroep Informatie-netwerken, die tot stand is gekomen in overleg met het ministerie van WVC, nemen deel: Nimo, Platform Opbouwwerk, de Werkplaats Opbouwwerk Zuid-Oost Nederland, WOZON (als vertegenwoordiger van de vier werkplaatsen), Werkgroep 2000, Gamma en een waarnemer van WVC. In een iets later stadium zal vanuit het samenwerkingsverband van plaatselijke instellingen ook nog één plaatselijke opbouwwerkinstelling aan de stuurgroep deelnemen.

Het is de bedoeling dat de stuurgroep zich in voorwaardenscheppende zin met drie zaken zal bezighouden:

- het opzetten en toegankelijk maken van een landelijk dokumentatie-systeem, in eerste instantie op terreinen van sociaal-ekonomische informatie en informatie m.b.t. uitkeringen (inkomensontwikkeling), wonen (vanuit woonkunsumentenbelang) en verkeersveiligheid
- het bevorderen dat plaatselijke instellingen en groepen gebruik maken van moderne technologieën in opbouwwerk-processen
- het bevorderen van kommunikatie tussen groepen onderling met behulp van moderne technologie.

De stuurgroep wil funktioneren als een soort 'werkmaatschappij'. Voor de financiering van een landelijk netwerk en voor de uitvoering van een aantal plaatselijke experimenten zal onder meer subsidie worden aangevraagd bij het ministerie van WVC. De eerstkomende maanden zal de stuurgroep zich bezig houden met een nadere invulling van het projekt, op basis van onder andere onderzoek naar netwerk-modellen, kondities waaronder informatie door derden beschikbaar kan worden gesteld, c.q. zelf kan worden geproduceerd, de opzet van experimenten, mogelijkheden van deskundigheidsbevordering, enz.

ZORGHUIS CENTRAAL OP DAG VAN DE VERPLEGING

12 mei is traditioneel de dag van de verpleging. Drie eigen bijeenkomsten in verschillende plaatsen van ABVA/KABO, de christelijke vakbond en Het Beterschap. Organisaties, die ieder op hun eigen manier opkomen voor de belangen van de beroepsbeoefenaren in de verpleging en verzorging.

Bij "Het Beterschap" was ik aanwezig en gevraagd een inleiding te houden. Deze belangenorganisatie legt sterke nadruk op de inhoudelijke kant van het werk van verplegenden en verzorgenden. Naast de gewone belangenbehartiging natuurlijk van arbeidsvoorwaarden, hulp bij conflicten, opleidingen e.d.

Zorgen in eigen beheer

Voor deze dag van de verpleging bracht "Het Beterschap" de nota "Zorgen in eigen beheer" uit.

Kern van de nota is dat de kwaliteit van de zorg steeds verder achteruitgaat door een reeks van oorzaken:

- * schaalvergroting en bureaucratiesering in de medische zorg vooral door
- * de opbouw van de zorg rond de medisch-technische disciplines van specialisten en artsen waarbij
- * de zorg ook steeds technischer en onpersoonlijker wordt. En specialistischer als "verlengde arm" van de specialisten.

Daarbij komen de bezuinigingen en het budgetteringssysteem dat voor ziekenhuizen geldt. In het "vrije spel der krachten" binnen de intramurale instellingen legt de verpleging en de verzorging het af tegenover andere prioriteiten. "Het Beterschap" stelt daarom voor te komen tot kleinschalige Zorghuizen, in samenwerking met de wijkverpleging te exploiteren door verpleegkundigen en gezinsverzorgenden en andere verzorgenden. In eigen beheer dus, omdat verpleegkundigen en verzorgenden weten wat goede zorg is en deze kunnen geven.

De zorg nieuw leven ingeblazen.

Zelfzorg en mantelzorg

Het huidige overheidsbeleid staat een verdere bloei van de zelfzorg voor, zichzelf helpen op een niet professionele wijze. En ook van de mantelzorg d.w.z. het - onbetaald - ondersteunen van de zelfzorg door anderen b.v. echtgenote, familie, bureu.

Het ochtendgedeelte was daarom gewijd aan de discussie over gebruik en misbruik van de zelfzorg en mantelzorg.

Een aantal belangrijke punten uit de discussie:

- * voor kleinere zaken b.v. boodschappen doen e.d. is er genoeg bereidheid tot mantelzorg, maar voor meer duurzame zorg geeft niemand thuis
 - * achter de ideeën van zelfzorg en mantelzorg zitten niet alleen bezuinigingsoverwegingen. Deze ideeën komen heel sterk vanuit de patiënten(organisaties).
- Gezondheid vindt men weliswaar het belangrijkste in het leven maar daar staat tegenover dat
- * gezondheidszorg de grootste uitgavenpost is in de begroting met 33 miljard gulden. In 30 jaar tijd gestegen van 3/4 miljard gestegen naar 33.
 - * volgens een Margriet-enquête voelt 75 % van de mensen zich uitstekend

- * naar schatting wordt er nu al door 3.000.000 mensen vrijwilligerswerk gedaan, ook in de zorgsector. Mensen ontlenen er leuke contacten, zingeving e.d. aan. De bewering dat er bijna geen mensen meer bereid zijn vrijwilligerswerk te doen, is in strijd met de feiten. Enkele voorbeelden: ouders willen meer ingeschakeld worden bij de verzorging van hun kind in het ziekenhuis; gehandicapten willen met ondersteuning zelf thuis wonen; ouders komen in actie voor een kinderhotel op het terrein van het Emma-kinderziekenhuis in Amsterdam; vaders willen betrokken worden bij bevallingen. (standpunt VVD)
- * eigen verantwoordelijkheid moet niet betekenen zelf meer betalen, vergroten van de werkdruk bij de zorg en volontairs-overeenkomsten, waarbij na afloop van de opleiding met behoud van uitkering wordt gewerkt en arbeidsplaatsen verloren gaan (standpunt Het Beterschap)
- * de voorwaarden voor meer betrokkenheid bij de zorg zijn er niet zoals b.v. zwangerschapsverlof voor vaders.

Vrijwel alle aanwezigen spraken zich positief uit over het principe van de zelf- en mantelzorg, waren niet optimistisch over de mogelijkheden en stelden dat deze zelf- en mantelzorg door de overheid misbruikt wordt ten gunste van bezuinigingen.

De grote kostenveroorzakers blijven buiten schot nl. de specialisten en artsen die "nee" zeggen tegen de staatssecretaris Van der Reijden en bovendien bij de invoering van Budgettering voor ziekenhuizen daar buiten kunnen blijven. Artsen en specialisten bepalen echter wel het aanbod.

Het beleid kijkt in navolging van de grote propagandist van zelf- en mantelzorg prof. Hattinga Verschure, vrijwel alleen naar de vraagzijde (de konsument) en neemt daar maatregelen zoals de eigen bijdrage.

In de discussie is verder nog gewezen op allerlei maatregelen die genomen zijn of worden: 4% volumegroei bij de wijkverpleging om 24-uursdienst mogelijk te maken; grotere vrijheid bij de gezinszorg het budget te besteden; invoeren van informatica die de doelmatigheid van b.v. onderzoeken door specialisten moet vaststellen; een ander betalingssysteem voor huisartsen waarbij èn via abonnementengelden èn per verrichting vergoed zal worden.

Wat wil de patiënt ?

Na het ochtendgedeelte over zelf- en mantelzorg is het middag-gedeelte opgeknipt in tweeën. Het eerste deel van de middag om na te gaan wat de patiënt wil. Enkele aardige en leerzame opmerkingen uit de inleidingen en de discussie:

- onderzoek dat is gedaan geeft o.a. aan
 - * gezondheid vindt men het hoogste goed, daarna vrede. (In de middagpauze kwam de vrede ook nog even aan de orde in een korte actie van het comité gezondheidszorg tegen kernbewapening)
 - * er is een duidelijk verschil in de beoordeling van eigen verantwoordelijkheid tussen gezonde en zieke mensen. Bij de gezonde mensen acht 87% zichzelf het meest verantwoordelijk voor de gezondheid. Bij groepen als werklozen, gehandicapten, bejaarden wordt de huisarts en specialist het meest genoemd.
 - * patiëntengroepen staan kritisch t.o.v. de hulpverlening en willen democratisering; ze zijn echter niet van plan de hulp over te nemen.

- * een goede dokter wordt (veel) meer beoordeeld op zijn relationele aspecten dan op zijn technische bekwaamheden.
- * incidenteel willen mensen wel bijspringen bij de zorg; voor structurele hulp echter niet; evenmin wil men er zijn baan voor opgeven, ervoor verhuizen d.d.
- * zelfzorg en mantelzorg zijn géén garantie voor kwaliteit. Denk b.v. aan meer gaan drinken door nervositeit en de meer dan 1.000.000 sportblessures die er zijn bij de "gezonde" sportbeoefening.
- * de vraag naar meer hulp en voorzieningen moet niet betekenen steeds meer specialistische hulp.
- je moet niet de pretentie hebben de vraag "wat wil de patiënt?" te beantwoorden. In feite wil de patiënt alles wat zijn probleem oplost: alles wat technisch mogelijk is, liefdevolle en begrijpende mensen etc.
De politiek moet prioriteiten stellen. Grootschaligheid heeft géén omslagpunt in de kosten wél erg veel vervreemding veroorzaakt. Het totale pakket aan gezondheidszorgvoorzieningen moet drastisch herzien worden ten gunste van kleinschalige voorzieningen (standpunt patiëntenraden).
- zorg is een sociale verantwoordelijkheid en is niet in 3 partjes van zelfzorg, mantelzorg en professionele zorg op te delen, immers:
 - * zelfzorg is het organiseren van je eigen omgeving w.o. professionele hulp
 - * het doel van de professionele zorg is te helpen voor jezelf te zorgen
- als je een echte omwenteling wilt van het gezondheidszorgsysteem zul je er geld in moeten pompen. Ziekenhuizen als het Academisch Medisch Centrum, een gebouw met op één na de grootste aantal m² in Europa, kan geen goede zorg bieden, wat je er ook aan doet met groepswerk e.d.
- er is ook "professionele mantelzorg" b.v. in sociowoningen, waar onderlinge hulp wordt gestimuleerd. Is er echter niet iemand gedurende 24 uur aanwezig, dan loopt het toch uit de hand.

Het zorghuis

Een drietal inleiders waaronder ondergetekende gaven een voorzet voor de discussie over het zorghuis, het tweede deel van de middag.

Drie geheel of gedeeltelijk verschillende inleidingen.

Vanuit "Het Beterschap" is op een voorzichtige manier het zorghuis gepresenteerd. Niet als nieuw instituut, maar om te voorzien in

1. de tekortschietende zorg tussen 2e en 1e lijn. Mensen die ten onrechte in ziekenhuizen blijven, maar ook niet door de 1e lijn kunnen worden opgevangen. Voor 10 à 20 personen op 5.000 inwoners.
2. de behoefte van mensen die wat extra zorg behoeven en niet alleen in noodsituaties.

De verpleegkundigen en verzorgenden als intermediairs "moeten nu feitelijk voor de zorg opkomen". (In de brochure "Zorgen in eigen beheer" worden een groot aantal voorbeelden genoemd. Het gaat met name om groepen als alleenstaanden; kinderen van werkende en/of alleenstaande ouders; personen waarvan de familie tijdelijk niet in staat is de zorg te geven, b.v. ziekte, vakantie, overbelasting; patiënten die hun somatische ziekten moeten 'uitziken'.)

Volgens "Het Beterschap" moet er snel gestart worden met het zorghuis. Er zijn kontakten met financiers over een experiment.

Een geheel ander geluid kwam van een lid-verpleegkundige. Hij zag het Zorghuis geheel niet zitten. Zijn bezwaren waren o.m.

- * zelf zorghuizen opzetten is de weg van de minste weerstand; de machtskonflikten moeten uitgevochten worden binnen bestaande structuren; daarvoor moeten verpleegkundigen beter opgeleid worden.
- * onduidelijk is voor wie de zorghuizen zijn bedoeld en hoe de indikatiestelling plaatsvindt. Chronische patiënten vallen b.v. niet in de 3 dagen tot 3 weken termijn, die wordt voorgesteld voor de zorghuizen;
- * er is géén behoefte aan een nieuwe institutie;
- * zorghuizen hebben géén kostendrukkend effect. De berekeningen van "Het Beterschap" zijn geflatteerd;
- * zorghuizen vormen een bedreiging voor bestaande instellingen. De zorg zal verslechteren door de zorghuizen. Wat is er b.v. van de kleinschalige projecten in de zwakzinnigenzorg terecht gekomen?

Hij pleitte verder o.m. voor het verminderen van het aantal leerling-verpleegkundigen en (mogelijk) andere beroepsgroepen op de opleidingsinstituten.

Mijn verhaal stond hier diametraal tegenover. Géén bezuinigingen huidige stijl, géén afwenteling van de zorg op familie en vrijwilligers, maar dan de vraag "wat dan wel?"

Er is m.i. veel terechte kritiek op de organisatie en manier van werken binnen de gezondheidszorg. En op een verkeerde besteding van geld. Drastische veranderingen zijn nodig in de richting van

- kleinschalige opzet van de zorg, gericht op persoonlijke verzorging. Persoonlijk contact is uiterst belangrijk omdat zo'n 80% van de meningsvorming over zaken zoals gezondheid plaatsvindt in het persoonlijk contact
- decentraal werken met anders gekwalificeerde beroepskrachten en voldoende menskracht
- in het eigen woongebied met
- zo weinig mogelijk regels voor patiënt en sociale omgeving.

De basisgedachte van het Zorghuis is een goede en ook werkbare. Veel mensen binnen de verzorging en verpleging willen wel anders, maar zitten vast in de omstandigheden, waaronder ze moeten werken.

Bij de uitwerking van het zorghuis heb ik enige vragen en suggesties naar voren gebracht. Duidelijk was dat mijn ideeën verder gingen dan van beide andere inleiders rond het zorghuis. Het zorghuis moet m.i. een organisatorisch tegenwicht vormen voor de huidige uit de hand gelopen gezondheidszorg, met name de planning van ziekenhuizen en verpleegtehuizen rond de medisch-technische disciplines van specialisten. Bij de invoering zul je daarbij uit dienen te gaan van de volgende punten:

1. het initiatief kan het best liggen bij de eerste lijn, bij patiënten(organisaties), bij werkloze verzorgenden/verpleegkundigen, bij potentiële werklozen (denk aan de discussie om de normen voor ziekenhuisbedden van 3,7% naar 2,9% te verlagen met alle gevolgen voor de zorg van dien) én bij mensen in opleiding;
2. de zorghuizen zullen in een netwerkstrategie ontwikkeld moeten worden, aansluitend op de verscheidenheid aan instellingen in de eerste lijn:

- a. kategoriaal gericht: aanhaken aan kindercentra, bejaardenhuizen, dienstencentra
 - b. algemeen gericht: gezondheidscentra, buurthuizen (waarom niet?) buitenpoliklinieken
 - c. zelfstandige vestigingen.
3. Begin in situaties waar ziekenhuizen zijn verdwenen of weggepland worden. In alle grote steden komen binnenstad en 19e eeuwse wijken zonder ziekenhuisvoorzieningen te zitten (ook bepleit door "Het Beterschap").
 4. Bij de normstelling is flexibiliteit gewenst, afhankelijk van de intensiteit van zorg.

De financiering van het zorghuis

Wie zal dat betalen is de vraag die ogenblikkelijk wordt gesteld? We moeten toch bezuinigen!

Tegenover dit bijna algemeen aanvaarde uitgangspunt heb ik een wat andere benadering naar voren gebracht: niet bezuinigen, maar wel ervoor zorgen dat we de kosten niet verder laten stijgen.

- géén premieverhogingen en invoeren van een eigen bijdrage. Steeds meer huishoudens komen niet meer rond met hun besteedbaar inkomen.
- op effectieve wijze bestaande geldstromen gebruiken d.w.z.
 - * gelden die vrijkomen door reorganisatie van de gezondheidszorg via het sluiten van ziekenhuizen, het achterwege laten van de aanschaf dure apparatuur, etc.
 - * uitkerings- en werkloosheidsgelden gebruiken om meer verzorgenden/verpleegkundigen in te schakelen.

Het zorghuis gebouwd als gewone huizen, in gewone straten, in gewone buurten en wijken is het beeld dat mij voor ogen staat. Een safe en sociaal verantwoorde belegging, die volgens mij het best te beheren is door woningbouwverenigingen en te financieren door het eigen pensioenfonds van welzijns- en gezondheidswerk(st)ers PGGM. Degelijkheid is bij de pensioengeldenbeleggingen op zijn plaats als we de avonturen zien van de PGGM met mislukte beleggingen in Florida, in Amsterdam en in de Ardèche. Beheer door een woningbouwvereniging geeft de nodige flexibiliteit afhankelijk van de behoefte.

Tegelijkertijd met het invoeren van het zorghuis kunnen een aantal maatregelen worden genomen die bij de intramurale zorg nodig zijn. Via de reorganisatiegelden, via het terugploegen van uitkeringen (vergelijk een aantal bouwprojecten) en door het inleveren van prijskompensatie ontstaat de financiële ruimte te komen tot werktijden van 25 uur per week. De zorgsector is door haar ploegdienstkarakter (avond-, nacht- en weekenddiensten) bij uitstek de sektor waar versnelde arbeidstijdverkortings gerechtvaardigd is.

Een verantwoorde manier om in mensen te investeren! Ook als daar extra geld voor zou moeten komen.

Een pleidooi dus voor een zorghuis, wél als een nieuwe institutie, die ziekenhuisvervangend werkt.

In de korte discussie die na de drie inleidingen nog volgde kwamen voor- en tegenstanders aan het woord. Belangrijkste opmerkingen

- er moet echt een oplossing worden gevonden voor de problematiek van het "verkeerde bed", waarbij patiënten onnodig in ziekenhuizen verblijven
- de strijd om een betere opleiding is onlangs verloren; daar nu voor te pleiten is niet reëel

- ook bij de Verenigde Nederlandse Ziekenfondsen (VNZ) heeft de zorg weinig perspectief gezien haar standpunten in beleidsnota's
- we moeten niet steeds meer van hetzelfde. Daar staat echter tegenover dat er al diverse nieuwe initiatieven gesneuveld zijn
- het zorghuis werkt al 10 tot 15 jaar in Amerika en sluit bovendien aan op de ideeën van het Nationaal Ziekenhuis Instituut (NZI) voor kleinschalige voorzieningen.

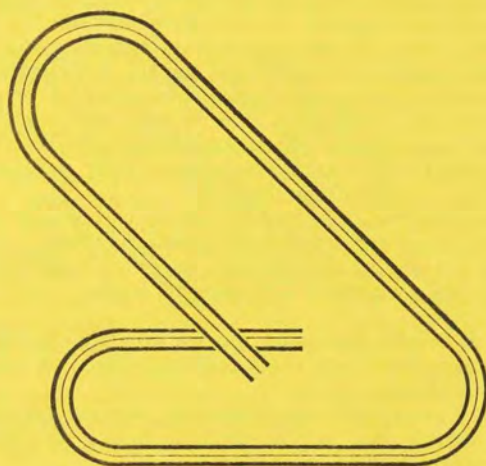
Aan het eind van de dag is een peiling gehouden door "Het Beterschap" onder de aanwezige leden over het zorghuis. De stemming was dat er in grote lijnen eveneel leden voor waren als tegen.

Op mijn vraag aan de directeur hoe zij deze stemming uitlegde zei ze "We gaan gewoon door". En dat lijkt mij terecht.

Hans Brugman

Overzicht inleiders

-	Mevrouw Kamp	VVD. Vaste Commissie voor de Volksgezondheid.
-	De Heer Visser	Medewerker arbeidsvoorwaarden Het Beterschap, plv. voor de heer de Pree. PvdA (ziek thuis).
-	De Heer Wiegant	Vertegenwoordiger van de Landelijke Patiëntenraden.
-	De Heer Verhaak	Stafmedewerker Nederlandse Huisartsen Instituut.
-	Mevrouw Aller	Direkteur Het Beterschap
-	De Heer Brugman	Wijkopbouwwerker en werkverband Volkshuisvesting NOW.
-	De Heer Arendz	voorheen verpleegkundige bij het AMC (Amsterdam).

BEWONERS-SUBSIDIES STADSVERNIEUWING

In verband met het van kracht worden van de Wet op de dorps- en stadsvernieuwing zullen per 1 januari a.s. allerlei rijkssubsidies niet langer projekts-gewijs aan gemeentebesturen beschikbaar gesteld worden, maar opgaan in het Gemeentelijk of provinciaal stadsvernieuwingsfonds. Grotendeels is daarmee een nieuwe situatie ingetreden. Vooral ook van belang omdat gemeentebesturen dan zelf de hoogte van subsidiebedragen voor verschillende doeleinden kunnen vaststellen.

Voor de verdeling van die gelden moet wel een gemeentelijke verordening worden gemaakt. Terwijl de feitelijke subsidie-toekenningen natuurlijk plaatsvinden in de jaarlijkse gemeente-begroting.

In beginsel kunnen vrij veel kosten die bewoners-organisaties en opbouwwerk maken t.b.v. stadsvernieuwing in het begrotingsonderdeel stadsvernieuwing worden opgenomen. Daaronder valt te denken aan bepaalde salarissen, kosten van bepaalde (sociale, economische en technische) onderzoeken, (alternatieve) plannen e.d.

Toch is het niet vanzelfsprekend dat in de nieuwe situatie de Gemeentebesturen bewoners-organisaties en opbouwwerk "spontaan" aan de (financiële) bak laten komen.

Dat is mede historisch verklaarbaar: veel opbouwwerk - en daarmee bewonerssubsidies - kwamen jarenlang via de Rijkssubsidie-regeling Samenlevingsopbouw en de RBR-SCW, zodat via de "welzijns-lijn" in een aantal financiële behoeften voorzien werd. In een aantal steden werd dan ook het VRO-geld dat "bewoners-bestemming" kan hebben vrijwel "spontaan" ambtelijk opgemaakt (soms boekhoudkundig).

Nu de nieuwe financierings-situatie een feit zal worden en binnenkort de Gemeente-begrotingen weer worden vastgesteld, kan het van belang zijn de "bestaande gang van zaken" binnen de Gemeente eens goed onder de loupe te nemen.

Volgens het Meerjarenplan stadsvernieuwing (MPS) is het zo dat een behoorlijk deel van de RBR-SCW-gelden ten goede komt aan stadsvernieuwingsgebieden. Maar even nadrukkelijk staat vast dat de Bewindsman van WVC nimmer draalt om jaarlijks fors te korten op dat budget.

Bewoners-organisaties en opbouwwerk zouden kunnen nagaan welk deel van hun inspanningen de sociale of welzijns-paragraaf van de Gemeente-begroting betreffen en welk deel van hun inzet meer rechtstreeks betrekking heeft op de "fysieke" stadsvernieuwing (onderzoeken, plannen en alternatieven) en dus op dat deel van de gemeente-begroting financiering zou moeten vinden.

In een aantal gemeenten zou dit kunnen leiden tot politieke discussie en (nieuwe) beleidsuitspraken hieromtrent.

De belangrijkste "kosten-soorten" waaraan hierbij moet worden gedacht zijn tot nu toe geregeld in de Rijksregelingen MG 77-45 en MG 83-03.

WIJZIGING BESLUIT BENOEMBAARHEIDSEISEN EN ARBEIDSVOORWAARDEN SOC.-KULTUREEL WERK

Sedert de inwerkingtreding in 1979 van het toenmalige Tijdelijke besluit benoembaarheidseisen en bekostiging arbeidsvoorwaarden sociaal-kulturele activiteiten, toen de tot die datum nog niet geregelde functies in het opbouwwerk en het plaatselijke vormings- en ontwikkelingswerk voor vclwassenen werden opgenomen in het voornoemde besluit en in de Collectieve Arbeidsovereenkomst voor het Welzijnswerk (hierna te noemen c.a.o.-welzijn), hebben er misverstanden bestaan over de toepassing van de funktiekodes in het opbouwwerk.

In het driepartijenoverleg arbeidsvoorwaarden sociaal-kultureel werk, dat door de Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur wordt gevoerd met de vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties op dit terrein, is na uitvoerig overleg overeenstemming bereikt over een éénduidige interpretatie op dit punt. Ten aanzien van de relatie tussen werkgevers en werknemers werd deze interpretatie opgenomen in de toelichting op de c.a.o.-welzijn.

Uit adviezen van de Afdeling voor de geschillen van bestuur van de Raad van State is komen vast te staan dat in het kader van een geschil tussen de subsidiërende overheid en het Rijk aan die mededeling in de toelichting op de c.a.o.-welzijn geen overwegende betekenis kan worden toegekend en dat de tekst van de regeling op dit punt maatgevend dient te zijn. Het is daarom dat met deze wijziging op het Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-kultureel werk voorzien wordt in de juiste regelgeving op dit punt.

Voorts is besloten om - vooruitlopende op een eventuele aanzienlijke vereenvoudiging van het Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-kultureel werk - af te zien van een gedetailleerde wijziging van het genoemde besluit op de punten waarover inmiddels met de sociale partners overeenstemming werd bereikt. Gekozen is voor een systeem waarbij bepaald wordt dat de algemeen verbindend verklaarde wijzigingen c.a.o.-welzijn integraal onderdeel uitmaken van het besluit. Daarmee kan de subsidiëring van de arbeidsvoorwaarden door gemeenten en provincies congrueren met de arbeidsvoorwaarden zoals die tussen werkgevers en werknemers gelden zonder dat daartoe eerst een ministerieel besluit moet worden geraadpleegd.

Het Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-kultureel werk wordt als volgt gewijzigd:

A. Artikel 55 van Titel II wordt als volgt gewijzigd:

1. In de functie-omschrijvingen OA en OB. 1 van onderdeel O-Opbouwwerk wordt in plaats van de zinsnede "vanuit een akkomodatie waarin de sociaal-kulturele activiteiten worden uitgevoerd" gelezen: bij een instelling voor sociaal-kultureel werk die de beschikking heeft over een of meer akkomodaties waarin sociaal-kulturele activiteiten worden uitgevoerd.

2. In de functie-omschrijving OC.1 van onderdeel O-Opbouwwerk wordt in plaats van de zinsnede "werk niet vanuit een akkomodatie waarin de sociaal-kulturele activiteiten worden uitgevoerd" gelezen: werkt niet bij een instelling voor sociaal-kultureel werk die de beschikking heeft over één of meer akkomodaties waarin sociaal-kulturele activiteiten worden uitgevoerd.

B. Titel II van het besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-kultureel werk wordt voorts gewijzigd overeenkomstig de wijzigingen op de Collectieve Arbeidsovereenkomst voor het welzijnswerk, zoals die zijn gerealiseerd respectievelijk per 1 juli 1982, 1 oktober 1982 en 1 januari 1983, voorzover deze wijzigingen door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid algemeen verbindend zijn, respectievelijk worden verklaard.

EEN WEEK UIT HET LEVEN VAN EEN BIJSTANDSMOEDER

De slechte financiële positie van de minima is de laatste tijd veel in het nieuws. Belangenorganisaties van uitkeringsgerechtigden proberen al langere tijd duidelijk te maken dat men van een bijstandsuitkering niet meer rond kan komen. Met name gemeenten en Sociale Diensten kunnen niet meer om deze geluiden heen.

Het DIVOSA, de Vereniging van directeurs van sociale diensten lijkt onder invloed hiervan een nieuwe koers te gaan varen, die van de "sociale politiek".

Met het onlangs uitgekomen rapport "Minima zonder marge" geeft zij aan dat huishoudens op bijstandsniveau per jaar honderden gulden te kort komen.

Er is echter te weinig aandacht voor de betekenis die het afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering heeft voor het leven van de betrokkenen, vond het comité "Moeders in de bijstand" uit Leeuwarden. Om ook de emotionele kant van de zaak onder de aandacht te brengen, heeft één van de leden van het comité tijdens een vergadering van DIVOSA, afdeling Friesland, een fragment uit haar dagboek voorgelezen. Dit indringende verslag willen we de lezers en lezeressen van Mededelingen Opbouwwerk niet onthouden.

vrijdag 27 april -----

Gisteren is de nieuwe maand voor mij ingegaan. Ik heb f. 725,- van de bank gehaald. Eigenlijk is het te veel, maar ik heb deze maand vijf weken, en ook nog een jarige.

Nadat ik in ieder potje f. 130,- heb gestopt en zoon zijn zakgeld heeft gekregen heb ik nog f. 25,- over, en dat is niet veel. Vandaag ga ik naar de markt. Iedere week haal ik bij een auto fruit. Ik houd dan een briefje van f. 5,- omhoog. Die man begint me al te kennen. Bij wie was ook al weer de kaasreklame? Nu nog zoeken naar goedkope groente. O ja, de pleisters zijn op. De man op de markt staat er al jaren mee: f. 1,50 de meter.

Daarna het goedkoopste gehakt halen: f. 5,- de kilo. Als ik het thuis afweeg in porties en verpak, vallen me kleine blauwe stukjes op. Ik krijg een misselijk gevoel in m'n maag, en denk "misschien zitten er wel koeie-ogen in".

Ik ben blij als ik weer van mijn strooptocht thuis ben. Het waait zo hard en de wind is zo koud.

De kinderen zijn thuis. "Heeft mam ook wat lekkers?" Ik schud mijn hoofd, zie de teleurstelling en zeg dat ik een cake ga bakken. Dan klaren de gezichten weer op. O die kinderen, ze hebben altijd honger.

zaterdag 28 april -----

Vandaag aan de lunch hebben we over de verjaardag van mijn zoon gepraat. Ik vraag hoe en waar hij zijn verjaardag wil vieren. Woensdag is niet zo'n geschikte dag. Hij wist het nog niet. In mijn hart zou ik willen dat hij zei "laten we het maar onder elkaar vieren". Ik hoor het nog wel.

's Avonds in bed lig ik erover te tobben. De kinderen zijn gewend dat ik kleine wondertjes kan verrichten. Maar alles wordt steeds duurder, en die kleine wondertjes worden voor mij grote zwarte bergen.

In mijn beurs zit nog zeven gulden. Daar moet ik het mee doen tot donderdag.

Het wordt steeds moeilijker nog iets fatsoenlijks op tafel te zetten.

zondag 29 april

Mijn dochter is de hele dag aan het leren. Af en toe komt ze beneden met een kleur van inspanning. Ze is er kribbig van. Ze is bezig met het laatste jaar van de opleiding voor kleuterleidster. De eerste helft van mei moet ze haar tweede applicatie-examen doen. En ik haar maar moed inspreken.

Ze is down en zegt dat ze toch geen werk krijgt, wat ik natuurlijk bestrijd. In mijn hart ben ik net zo bang als zij. Ze wil niet praten over de toekomst en rent naar boven als ik erover begin. Ze weet dat ik zoveel minder krijg als ze werkt of een uitkering krijgt.

We zijn allebei een beetje bang voor de toekomst. Was ik maar wat jonger en had ik maar geen versleten rug. Dan zou ik misschien werk kunnen zoeken. 's Nachts lig ik erover te tobben en betrap mezelf erop dat ik wenste dat ze zichzelf konden redden en maar de deur uit waren. Ik heb die gedachte gauw weggedrukt. Ik hou erg veel van m'n kinderen, en weet ook dat ik ze erg zou missen. Het zou dan ook erg stil zijn om me heen. Zou ik dat nu al kunnen verdragen? Die eenzaamheid!!

En toch! Het houdt je bezig, het geld. Als ik alleen was zou ik niet iedere dag warm eten, en niet die kleine extra's kopen voor je kinderen.

maandag 30 april

Vandaag was het koninginnedag. Vroeger gingen we naar het malle-molenfeest. Gezellig was dat, met al die muziekgroepen en kraampjes. We zijn uitgenodigd om met de burens naar de Grote Wielen te gaan. Mijn zoon doet mee met een surfwedstrijd.

Het was vreselijk koud. Hij won de derde prijs, en dat op zijn veel te zware, oude plank en te kleine giek. Hij is een goed surfer. Als hij goed materiaal had zou hij bij de top van Nederland zijn. Zelf weet hij dat ook, en praat er wel met me over. Het enige dat ik kan zeggen is dat we geen geld hebben. Jammer toch wel. Zijn neef is zeven maal wereldkampioen, en ook hij zou een topsurfer kunnen zijn.

Vandaag zijn de winkels dicht, en ik hoef geen boodschappen te doen gelukkig!

dinsdag 1 mei

Vandaag moet ik de schade door die extra vrije dag inhalen. Bedden verschonen en wassen. Dat wassen wordt een probleem. Om de haverklap moet ik naar het hok lopen om te zien of de wasmachine het wel goed doet. Toen ik hem voor twee jaar terug kreeg was hij al zeven jaar oud, dus dat is nu negen. Iedere keer als ik was stuur ik een schietgebedje naar de hemel. Ik heb er al twee maal een monteur bij gehaald, en er zijn al twee fijne wassen bedorven.

Ik ben ook even naar het winkelcentrum geweest voor groente en yoghurt en vla, en een verjaardagskaart voor een neefje. Ik heb nog 60 cent. Morgen is mijn zoon jarig.

woensdag 2 mei

We hebben voor mijn zoon gezongen en allebei hebben we wat geld gegeven. Hij spaart voor een nieuwe giek. Ik heb het dit jaar voor het eerst niet versierd. Ik voel me een beetje down, en bedenk dat ik verjaardagen ga haten.

Hij geeft zaterdagavond voor zijn vrienden een feestje. Dat betekent dat ik uit ieder potje geld moet pakken, zodat ik de rest van de maand zuiniger moet zijn. Ik tob me nu helemaal suf. Ik was niet aardig voor m'n zoon en dat spijt me. Tien van die knapen op visitie! Die kun je niet met een droog koekje afschepen. Ik kreeg het er benauwd van, en stond een potje te huilen van ellende.

Vanmiddag ben ik naar de Nieuwe Weme gefietst. Ze hebben daar zulk lekker brood, en meestal iedere week reclame. Onvoordelig is het wel. Zes broden gaan er per week door, en daar eet mijn zoon er rustig vier van. Plus dan de bordjes cornflakes. Het is een dure kostganger, en hij wordt ook nog niet eens dikker. Ik stroop dan die winkel weer af of er nog iets goedkooops te halen is.

Ik heb al geld gebruikt voor de nieuwe week, en lig 's nachts wakker om te bedenken hoe hij zaterdagavond het voordeligst een feestje kan geven.

donderdag 3 mei -----

Vanmiddag is het fietsmiddag. Na alle reclame en folders te hebben doorgelezen ga ik naar drie winkels hier in Bilgaard. Ik kan dat niet in één keer doen, dus fiets ik drie keer heen en weer. Je kunt moeilijk met een tas boodschappen in een winkel stappen. Gelukkig heb ik nog Nescafé dus hoef ik niet naar de Miro.

Binnenkort is er een landelijke fietsdag. Ik hoef er niet aan mee te doen. Ik heb iedere week een landelijke fietsdag !

Ik weet alleen dat er voor mij weer niets overschiet. Ik ben twee maal naar de kapper geweest in bijna vier jaar, in geen vier jaar naar de bioscoop noch naar een concert of eens een opera. Ook moet ik eigenlijk iedere week zwemmen op doktersadvies. Maar in de eerste plaats kost dat f. 11,- per maand, en ten tweede moet ik dan weer zo'n eind fietsen. Ik kan daar de moed ook niet meer voor opbrengen.

Ik weet dat ik geestelijk en lichamelijk verarm. Ik moet iedere dag met mezelf vechten om niet bij de pakken neer te gaan zitten. Ik voel dat ik op de rand zit van mijn kunnen ! o ja, morgen is het weer marktdag !.....

Enkele maanden geleden heeft het komitee Mensen in de Bijstand Leeuwarden een informatiekursus over de Algemene Bijstandswet georganiseerd. De informatie die in deze cursus is gegeven is ook op papier gezet. Een exemplaar hiervan kan besteld worden bij het komitee, p/a Centraal Orgaan Leeuwarden, Emmakade 66a, Leeuwarden. tel. 058-150775.

HSA00100022
22
Tijdschriften MO

ISSN:
0168-06SX

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

M.O. verschijnt tenminste tien maal per jaar: 6 gewone en 4 themanummers. Een abonnement kost \$ 26,50. Bij méér-abonnementen reductie op aanvraag. Losse nrs. \$ 3,75, themanrs. \$ 4,50, excl.porto.

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070-521354

Samenstelling: Greet Hettinga, Charlotte Krop
Wil van de Leur, Maarten Snel